

trashny

ТРАШНИЙ МОНАХ
АСПУТІН
ПАДОК РОСІЙСЬКОГО ЦАРАТУ !

З англійського
І. М. Г.

ЦІНА 35 ЦТ.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД.

„PROSVITA„

ВОХ 22. EDMONTON, ALTA.

Микола Романов, Цар всеї Росії, всевладний монарха найбільшої території, якою колинебудь владів один чоловік, сидів в своїй бібліотеці в чудовій Зимовій Палаті і серед глибокої задуми час від часу зітхав. Се ще щойно благодатний 1901 рік; цар в повній власті, навіть німа Дума не сьміла підносити лоба, або ставити якенебудь імпертинентне жаданэ. А однак судьба нїяк не сприяла — не було нещасливішого чоловіка від Миколи Романовича. Бож нащо придалась йому вся сила і власть, коли цариця дарить його самими доньками. Ось щойно рано проголошено, що прийшла на сьвіт знов — дочка і цар, перед котрим дрожать мілїони людей, цілими годинами просиджуэ там, та глodge собі пальці, або безцільно бубнить ними по столі.

Чув ся опущеним і безрадним. Послїдний, довголітний "святий муж" помер, а на його місце ще не найдено другого. Була се дивна чинність, про око релїгїйна, але в практиці всім, та лише не тим, за що уходила. До його уряду належало — бути домашним сповідником і лікарем. Хоч Микола був головою церкви і держави, то проте все був він чоловіком більш забобонним від першого лїпшого темного мужика. Він знав, що він слабосильний, знав проте, що всяка інституція, віддана його духовному прововоду — упаде. Він навіть бояв ся приписувати собі якунебудь відвічальність, хоч відчував її, бо вічно вдава ся не до владик — єпископів, а до ворожбитів, питаючи радше їх о пораду, та пророцтва.

Отже послідний такий сьвятий муж помер і треба було пошукати другого. Були в Росії і тоді, навіть між великими князями мужі, які могли віддати Миколі величезні услуги — могли навіть остаточно вратувати династію фабрикуючи в який будь спосіб престолонаслідника. Але Микола не вдоволяв ся тим, що дає добрий, здоровий розум, він жадав якогось явища, якогось післанництва з того сьвіта. Тому проголосив він єпископам, що потребує мужа сьвятого, з пророчим даром і тепер обгризаючи собі пальці ждав на їх відповідь. Вкінци зголосив ся єпископ Мелетій. Сей дійсно приніс вістку, що скріпила надію царя.

Богато літ тому назад — розказував сей поцтивий чоловічина цареві — трафилось ему, що не був він дома через кілька тижнів. А вертаючи домів він поступив в якімсь селі до хати Распутіна, звичайного собі дорожжара і наймив его, щоб завіз його до дому.

"Я ще не сказав йому мого імени" — продовжав Мелетій — "як той чоловік задрожав." Відтак заявив мені, що моя жінка і дитя — померли. Дальше додав, що я стану монахом, а незадовго потім єпископом. Ми помчали що сили домів. Там застаю я повно заплаканих сусідів. Перше пророцтво сповнилось. Се так сильно вплинуло на мене, що я таки тоді проголосив його пророком і просив від нього благословеня. Вірю, що він певно пішов в вандрівку, проповідуючи подібно як і бога то інших, висьміяний і відкинений його власними односельчанами. Пішлеть за Распутіном, Ваше Величество, бо я сьвято вірю, що він є правдивим сьвятим мужем."

"Э в нашій родині давне повірє" — запримітив Микола, — що династію Романових має спасти монах з дикої Сиберії. Може се саме він. В кождім разі не завадить бодай спробувати. Князь Фелікс поїде за ним. Те, що розказали ви мені скріпляє мою надію в будучність династії."

Звичайний собі, скроменький єпископ не знав, що пічина Распутін довідав ся про смерть його жінки і дитини — в коршмі, а що до пророцтва про аванс на єпископа, що може бути більш природного? Таж в російській церкві всіх єпископів вербуєсь в той самий спосіб. Ані не знав Мелетій, що пія-

чина Распутін нїм став пророком, поповняв навіть свѣтотацтво. Він відважив ся навіть на такий "смертельний гріх", що хопивши в своїй хаті ікону зі стїни, поломив її, подер і в при сутности жінки і невинних дїтий кинув нею об землю, та потоптав ногами. Але хоч пїячина, брехун і шарлятан, Распутін вийшовши з хати Мелетія почав вдавати зовсїм иншого чоловіка, вроївши собі, що він справді призначений до чогось висшого.

Російський цар Никола II.

Він зовсїм не мав понятя про своє покликанє, яке воно і що, але повернув до дому вже з хрестом зі звичайної ломаки в руці, та заявив родині, що іде в свїт проповідувати нове євангеліє. Мужики в селі сьміялись, та кидали камінєм, коли він намагав ся проповідувати їм, а родина повірила, що він зійшов з розуму. Распутін забрав ся з села і повандрував в пущі, блукаючи від села до села як вічний чужинець-скиталець.

В конечности Распутін ніколи не числив ся зі сьвятістю. Як коли не доставало йому чого, а не годен був дістати в який будь инший спосіб, то він крав. Одного разу потрібно було йому хамута. А будучи недалеко свого села він зайшов в ночі до знаного йому римара і булаб штука вдалась, як би не якийсь дїтвак, що наробив крику і Распутіна зловили. Другої днини устроїли йому мужики чудернацьку параду. Вдягли його в довгу сорочку і виписали на ній великими буквами "злодій". На голову наложили височезну паперову шапку, на шию крадений хамут, а взули його в величезні чоботи, з котрих один важив сорок фунтів — і так проводжали його селом вигукуючи, та жартуючи притім весело.

Серед цілої тої публіки мав Распутін лиш одного приятеля. Десь в часі пророчих проповідий Распутіна привязалась до него наче вірна собака дївчина Анна, циганка, яка від тої хвилі товаришила йому в цілій його вандрівці, ніколи не нарікаючи, все повна посьвяти і услуги пророкови. Гарна вона в своїй простій, бідній одежині, боролась тепер наче львиця з збиточниками — мужиками, аж доки обезсилена і знеможена упала омліла серед дороги. Распутін ступав мовчки і ані не заставляв її обороняти його, ані не здержував її в її даремних змаганях.

Між тим дав ся чути лускіт нагайок і викрики козаків — надійшла хвиля звороту в житю Распутіна в зовсім иншу, ніколи несподівану сторону.

"Дорога для князя Фелікса, царського післанця" — кричав провідник козаків і за хвилю царська карета здержалась серед товпи селян. "Чи не знає хто де є сьвятий муж Распутін?" — запитав князь Фелікс.

Мужики стуманіли. Відважнійші сьмільчаки почали поволи висуватись з поміж товпи, та повтікали до своїх хат. Деж там наложити руки на чоловіка, якого на добро, чи лихо, жадає самий цар.

"Говоріть" — закричав Фелікс нетерпеливо.

Знов мовчанка.

Распутін підніс свою голову в гору, стряс плечима наче медвідь, що збудив ся з довгого зимового сну.

"Говорить собаки" — закричав він. Нема між вами на стільки відважного, щоб сказав царському післанцеві, що я Распутін?"

"Ти Распутін?! — здивовано запитав Фелікс.

"Так, се я. Але не карайте, Ваше Величество сих дурнів. Они не вміють оцінити мене.

Російська цариця.

"Сейчас увільнити его!" — зажадав Фелікс. "Его потрібно в царськiм дворі". Не лишалось нічо, як лиш сліпо повинуватись і сповнити приказ, хоч чоловік той був дійсний злодій.

За хвилину сидів Распутін вже побіч великого князя, та з гори глядів на своїх односельчан з такою гордістю, що хоч як небезпечно, то деякі з мужиків підсьміхались. Та лиш не сьміялась Анна. В своїй на-пів дикій уяві вона сейчас зрозуміла, що тратить того, для кого вона жила. Припавши на коліна по при карету, просила Распутіна, щоб той взяв її з собою.

"Хто вона?" — запитав Фелікс. "Чи не ваша жінка?"

"Не знаю сеї жінчини — холодно відповів Распутін. Она мабуть божевільна. Їдьмо!"

В авдієнційній салі Зимової Палати зібрались царська родина цар, цариця, найблизші свояки, та надворна служба, всі очікуючи нетерпеливо приїзду першої кляси піяка — дорожжара. Нерви кожного з присутних снували якусь відмінну таємничу мелодію. Хтож годен відгаднути що за пророк появить ся в царській палаті? Хоч царське дворянство, менш за бобонне від царя, були певні, що очікують на ніщо инше, як на шарлатана, яких вони вже мали перед тим, та питанэ лише, чи буде він в силі впливати на царя більш, як попередні, чи може пануючі круги Росії зможуть дати собі з ним раду, як бувало звичайно. Цар знова очікував на ту зволоч зовсім інакше. Эму здавалось, що начеб він самий був таким окаяником і до него маэ навідатись могучий цар. Вкінци проголошено, що приїхав Распутін. Отворились двері і на салю введено дивачну постать чоловіка.

Перший раз бачили тай не забули ніколи — двоє великих, таємничих очий, що блищали з під звислих бровів. Побачили брудне, темне лице обведене навколо довгими, розбурханими патлами, довга чорна борода, висока постать одіта в брудне, обдерте лахмітэ на яке остаточно Распутін меньше звертав уваги, чим цар на свій мундур. Побачили дивачний хрест з простої ломачи-галузя, який Распутін держить в руках перед собою. Ціла та дивачна постать приступаэ нерівними кроками до стола, при котрім сидів цар і родина. Ось, вже дійшов до стола. Одну хвилину затримавсь, закрив очи, а відтак скоро стис свій здоровезний кулак та з цілою силою гримнув ним об стіл. Декотрі з дворян прискочили наперед, хопили в руки шаблюки. Цар відхилився від стола та хопивсь рукою за грудь.

"Удар, Ваше Величество, де відчули ви эго — в голові, чи в серцю? — зверешав Распутін.

"В серцю" — ледви прошептав цар.

"То рядіть, Ваше Величество, Росією серцем, а Бог надгородить вас і дасть вам сина."

Сим дивачним поведенєм на першім вступі в дім царя, Распутін розвіяв всякі підозріння, та схопив за серце забобонного царя. Недовірчива бюрократія бачили, що нема що побоювати ся простого, з дикими очима дурака, який каже царе

”Монах“ Распутін.

ви рядити від серця. Слова Распутіна стали в позакутних нарадах лиш насмішкою. А цареви воно надзвичайно подобалось — він прецінь так дуже любить Росію, любить серцем і бажає

ій всегда добра. Так отже бюрократи дивились на Распутіна байдужно і полишили эго, щоб той впинав глибше свої шпо ни в серце Миколи без ніякої перешкоди. Кобиж царські бюро крати були знали, до якого абсолютизму дійде Распутін в сво їх впливах на царя, они булиб зробили з ним порядок нім ще він навчив ся, як боронитись перед своїми ворогами. Але Распутін був на стільки хитрий, що не давсь пізнати тим, які оста точно моглиб эго побоюватись. Так отже Распутін замешкав собі вигідно в призначених для него, чудово прибраних кімна тах в Зимовій Палаті, та снував сіти наоколо тих, котрі буцім то рядили великою Росією.

А в убогій, монастирській келії покутував за свої гріхи, днями і ночами в молитві пості. молодий монах також з дико го Сибіру. Аж одной ночі приснив ся йому дивний сон. Він бачив величезну піраміду. Дивний образ людства. На самім споді бачив він селян і робітництво. Своїми раменами піддержу вали вони другу верству людей, а се дідичів і фабрикантів. Сі знова держали на своїх раменах иньшу верству, себто бюрократію, на верх бюрократії розсїв ся вигідно всевладний цар зі своєю родиною і пекольною силою і жорстокію угнітав він всі верстви суспільства в Росії. Бідачисько монах, не знаючи політичного ладу в державі, настрашив ся свого власного сну. Думає, що то діявол насилає йому такі сни, щоби скусити його, щоби збудити в нім ненависть до сьвятої душі батюшки — царя. І він ще більш карав ся, ще більш молив ся і постив, щоби лиш очистити свою душу і увільнити від діявольських привидів.

Одной днини покликав цар Распутіна і з дитинячою втіхою заявив йому, що пророцтво зглядом сина має сповнитись. Анї на гадку не приходило цареві, що остаточно, се ще може бути знова — донька. Так далеко потрафив Распутін пересту діювати душу Миколи, що той вірив йому, хочби той обіцяв йому Бог-зна яку божевільну обіцянь. Він обіцяв, що буде син і справа на тім кінчилась — цар вірив. Якби самий Распутін сумнівав ся, то він потрафив укрити свій сумнів. Нехай цілий сьвіт валить ся, то ніякий очайдух не потрафить поводитись так холоднокровно як Распутін. Як се буде знова дочка, то житє Распутіна на волоску, все пропаде, все обернесь проти

него — наслідки будуть страшні. Але Распутін з повним довірем так як і цар, ждав дня, котрий або віддасть йому повну контролю над монархою всеї Росії, або пішле його назад в Сибірські пуші як лепотріба суспільности, скиталця, або навіть як вигнанця.

Історія записала багато фактів. Чим більший крутар, шарлатан, піяк, розпустник, брехун, злодій, круглий злочинець — часто виграє. Декотрі дають ся туманити своїм чувством і думають, що в Распутїні справді була якась надзвичайна, надприродна сила. Та він знав прецінь тоді як ішов перший раз до царя, що цареви забили голову — доньки і лиш одно хоче цар чути без огляду на всякі можливі і неможливі наслідки, а се — що буде мати сина. Не звернути на се уваги, значило не скористати з нагоди. Распутін з відвагою послїдного очайдуха рішив ся користати з нагоди і вкінци виграв. І нераз ворожив він в домі Романових порядкуючи справами так, щоб не ошибнув ся.

З часом почав Распутін роздумувати над своїм становищем в домі царя і дійшов до переконання, що э він вже доволї заобезпечений так, що вдасть ся йому хочби яка інтрига. Доси він був осторожний, вдавав духовного на ділі і в словах і підлягав всякому. Але тепер, чуючись в силї, якої ще не мав в домі Романових ніякий навіть найвисший дигнітар, або найблизший свояк царя, Распутін віддихнув свобіднійше і дав волю своїм гадкам. Він нагадав собі вірну як собака Анну, нагадав, що дївчина се була второпна, хитра і до всего найшла собі спосіб, а гарна в своїй простоті она певно помоглаб йому не раз в домі Романових. Він рішив ся особисто поїхати до рідного села і відшукати эї.

Сли він надїяв ся, що эго царські почести зеднають пошанивок для него у простих колишніх односелчан, то помилив ся, бо ніхто не сподївав ся від него ніяких зглядів. Коли він вандрував вандрівкою пророка, эго родина завмирала з голоду. Мати померла. Батько забрав троє діточок і куди пішов ніхто не знав. Одна лиш жінка, вірна мужеві відмовилась іти з батьком, а ждала в селі, бо вірила, що колись він верне і забере эї з собою. Він прийшов, але не за нею. Анна також для якоїсь

причини волочилась по селі. Хоч чужениця вона погорджувана всіми, але не дбала. Вона призвичаєна до такого життя ще від дитинства.

І приїхав Распутін. Одітий в порядний кожух наче дідич, коні і сани з царського двора, з царськими відзнаками, а побіч на конях ескорта козаків. Но все те не викликало на селян ніякого вражіння, ніхто не спішив ся витати царського достойника.

Колиж ні, то хай буде і так. Распутін приїхав не по пошанівок від мужиків, а за чим иньшим. Він скоро відшукав Анну, посадив на сани побіч себе, та одів теплими кожухами. "Обертай фірман — назад до двора!" Та тут і висунулась змарніла постать з одної з найбіднійших хат і станула перед кіньми.

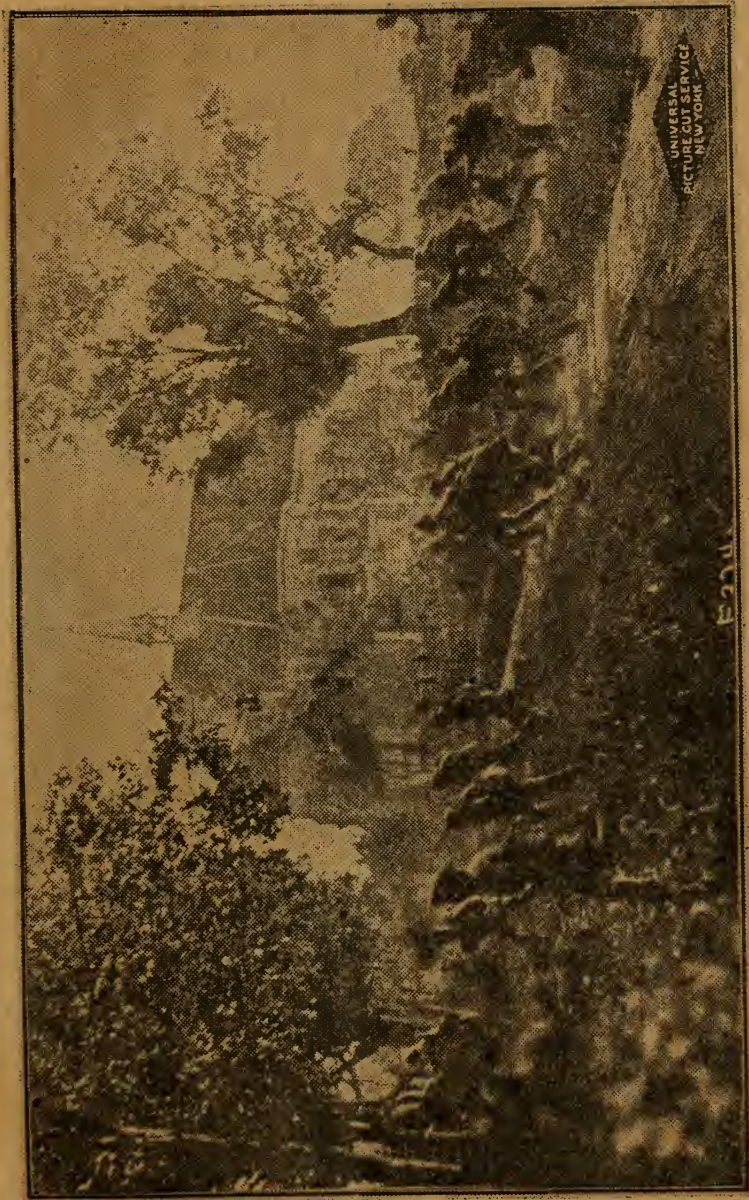
"Мій мужу! Менеж прецінь ти не лишиш!" — напів з розпукою благала жінка.

Тяжкий проклін, який можуть вимовити хиба уста послідного драбуги, се була відповідь Распутіна. За хвилию щезли санки і замовк бренькіт кінських підків, а на сьвіжий слід на дорозі повалилась зомліла постать женщины.

У пару хвилин пізнійше царський двір пишав ся новою дамою. Вбрана в дорогу сукню, за котру бідна родина на селі прожилаб один рік, циганка Анна проходжувалась по кімнатах Зимової Палати.

Распутін вірив, що хитрість дівчини і сприт придасть ся йому в многих інтригах і се справдилось дуже скоро. Циганка сейчас зрозуміла нащо вона потрібна Распутінови і з собакою вірністю сповняла кождий його приказ. Вона навіть не підозрівала його. Бачила, що для марної любови він не спровадив її, бо житє в царськїм дворі зовсім иньше від того, яким жили вони скитаючись сибірськими пушами. Вона стала для него радше спільником інтриг, чим товаришкою життя.

Між тим вибухла революція 1905. року і за час тих заворушень в державі, що поширились по цілій Росії, мав цар до поалагодження цілий ряд иньших справ о много важнійших, чим позакутні здэлки, яких героєм був Распутін. Зразу вірив цар і міністри, що революцію вдасть ся здусити тими самими способами, яких дїм Романових уживав віками, себто нагайкою, ша

Російська революція в 1905 р.

блею, або і канonoю. Но сим разом се вже не була звичайна то впа одного міста, з якою поліція, чи військо вже нераз бувало давали собі раду. Се ціла Росія встала. Селянство звідкись набралось ідей демократизму і домагалось свого голосу в уряді.

А вже такої нечуваної справи ніяк не хотів цар Микола полагоджувати без поради Распутіна. Звернув ся отже знов до него. А та каналія, Распутін, вже мішав ся і до важних державних справ та бувало дораджував Миколі і тепер сейчас зрозумів, що хвиля для царату справді критична. Він підшепнув Миколі, що сю революцію треба здусити зовсім иньшим способом. Він радив, щоби Микола наймив кілька мож добрих бесідників, щоби ті патріотичними бесідами переконували нарід, що буцім селяни ставлять страшно шкідливі для цілости Росії домаганя.

Якраз тоді молодий монах Іліодор, покинувши свої видія, покінчив студії Теофанівської Академії зі славою найздібнїшого бесідника. До тої то академії зайшов Распутін, щоби запізнати ся з Іліодором. Здаєсь, що ніхто в свїті не годен звести до купи двох людей, щоби так дуже ріжнились оден від другого, як сих двох Іліодор і Распутін. Распутін стояв на чолі царської кліки, яка журилась, щоби задержати царя в Росії; а молодий монах, ідеаліст, бажав радше руїни царизму. Распутін чоловік неотесаний, неук, що не знав підписати свого імени, а при тім чоловік брутальний, що з дня на день снував щораз то страшнїйші злочини. А Іліодор, чоловік культурний, розважний, фантаст найкрасщих ідей. Такий здібний чоловік при дав би ся Распутінови, коби лиш схотів йти эго діявольськими стежками.

Зразу Іліодор обурив ся на пропозицію Распутіна. Він же сприяв більше народови. А тут нікчемний простак намовлає эго зрадити народ і говорить до него від царського імени. Дивно стало Іліодорови. Він любив нарід, але любив і батюшку царя, бо він голова церкви. А простота царського післанця — шож? — прецінь дванайцять учеників Христа були звичайними, невченими рибакami. В палаті царя він ніколи не був, тож і не знав, яке житя в домі того, що володів цілою Росією,

тай єї церквою. Тому думав він, що справа царя, се справа радше сьвята, невинна, слухна і — він прийняв єї.

Незадовго потім зробив Ілїодор свого рода чудовище. Він казав собі зробити величезну гадюку, а верх неї виписати великими буквами "Дух революції." З тою гадюкою їздив Ілїодор по найбільших містах Росії і говорив до народа, що скоро ся гадюка вплялить свої зуби в душу матушки Росії, себто в душу народа, то пропадуть царі, пропаде трон, держава, пропаде Росія. Підчас своєї бесіди він покликував сильного мушкетера — великана, якого називав "Правдою" і сей запалював гадюку, а з єї пащі вибігала ціла громада дїтий, повбраних за карликів. Ся простенька алегорія при сильних аргументах Ілїодора мала великий вплив на простий російський нарід. Свої вражіння зхарактеризовав нарід здаєсь найкрасше, коли молодого Ілїодора прозвано як — "Шалений монах." Під покришкою реформи обдарив цар Росію "Державною Думою" і революція втихла.

Ілїодор пізнав ся за час своєї подорожи з визначними людьми Росії, та довідав ся дещо про вплив Распутїна на двір царя. А Распутїн все ще уперто вірив, що єму треба такого енергїчного монаха, як Ілїодор, отже постановив собі дістати єго до царського двора і зробити з него такого вірного спільника, як Анна. Та знав він, що з Ілїодором буде труднїша справа, бо богацтвом, та почестями єго не привабить. Ілїодор був чоловік сьвідомий і шляхотний. Проте спробував Распутїн заговорити до него в імени добра народів Росії, себто в імя патріотизму.

Вкінці приїхав Ілїодор до Зимової Палати, але вже з повним недовірєм до Распутїна. Він не був вже монастирським аскетом, але чоловіком досьвіду.

"Я бажаю, щоби ви позїстали зі мною тут в палаті, та щоб були мені правою рукою ві всім" — казав Распутїн.

"Чому?" — запитав Ілїодор.

"Бо знаєте, я чоловік невчений; мені треба вас."

"До чого вам потрібно мене?"

"Бо я ряджу Росією і тому хочу, щоби ви помагали мені у всім, до чого мені вас буде потрібно" — відповів згорда Распутїн.

"Ви рядите в Росії? Яж думав, що то цар рядить."

"А я кажу вам, що я ряджу в Росії" — сказав Распутін гримнувши кулаком об стіл.

"Алеж як се?" — запитав Іліодор.

"Ходіть зі мною, я покажу вам як".

Распутін хопив Іліодора за руку і потягнув за собою до просторого сальону. Се була щось якби тронова саля, але люди, що зібрались в ній видались для Іліодора такими дивними яких він ще в житю своїм не бачив. Всякого рода ворожбити, знахори, фекирі, спіритуалісти, повбирані в чудернацьке лахмітэ — вся та збиранина таємного сьвіта була зібрана тут зі своїми приятелями і ждала.

"Що се? Що се значить?" — здивований запитав Іліодор.

"Заждіть і мовчіть. Дивіть ся і слухайте." — відповів Распутін.

За хвилию увійшов самий цар і сів на троні з повною по вагою, начеб зайшов між товариство князів, або раду міністрів. Цар поговорив щось потихо з Распутіном і сей промовив до зібраних:

"Їх Величество кажуть, що Дума робить багато клопоту. Ставить якісь прямо неможливі домаганя, виходить, що хоче обкροїти, зрабувати права Їх Величества. Скажіть мені, мої приятелі, яку пораду дати Їх Величеству?"

Голота розпочала сейчас свою роботу. Одні шептали щось незрозуміле, иньші лорались зі своїми прирядами, кождий працював в свій спосіб. Вкінци роздаєсь з одного кінця салі дрожачий голос.

"Я бачу, що Дума розвязана. Бунтівники, що засідали в Думі ідуть домів. Малий батюшка скликує нову Думу."

"От знаменито, Ваше Величество." — сказав Распутін. "Розвязати сю Думу і скликати другу і" — тут говорив Распутін півголосом до Миколи — "уважати при сих виборах трохи більше, як при перших."

"Добре!" — відповів Микола — "Добре!" І знов говорив він щось потихо до Распутіна.

"Мої приятелі" — обізвав ся знова Распутіц — "Жиди

знов заводять в державі якийсь неспокій. Як радять сьвяті думи, що зробити сим разом з Жидами?”

Знов пішла робота і знов дав ся чути голос:

“Я ба у, що Жиди втікають перед козаками. Козаки стріляють, рупи падають, жидівські голови котять ся по улицах. Земля напоєна кровію собак.”

І цар дав розказ на другий погром Жидів.

Якийсь відділ війська відказав ся послуху своїм офіцірам, оскаржуючи їх за страшний гнет жовнірів. Знова зволоч радилась духів, знова радили і цар дав приказ вистріляти збунтованих жовнірів.

Ілїодор постановив собі вже не дивитись і слухати більше. Але нащастє засіданє сеї нечуваної в сьвітї чортівської ради вже скінчилось. Маленький батюшка — цар встав з трону і відійшов. Молодий монах, ранений до глибини серця кривдою невинних жертв, приступив до Распутїна і з виразом погорди і докору сказав:

“То так ти, падлюко, рядиш Росїєю! А я помагав тобі, не знаючи, що за чорт сидить в твоїм мізернім тілі. Але не діждеш ти мої помочи більше. Дні твої почислені!”

“Ходи сюди” — відповів Распутїн — “не будь дураком.” В такий самий спосіб радять многими державами. Пристань до мене і як маєш добру гадку, щоби поправити дещо в моїй системі, то спробуємо її.

“Пристати з тобою? Лучитись з тобою?” — відповів Ілїодор обурений. “Я радше злучу ся з чортом, бо він бодай отверто воює, тай не удає “сьвятого мужа” як ти собако!”

Распутїн не гнівав ся, що Ілїодор ганьбив єго і називав такими словами. В коршмах в Росії така мова ще не є образою. І не покидав рівнож гадки, щоби придержати монаха коло себе. Ілїодор опираєсь завзято, власти він не побоїть ся, почестями гордить, вигодами, маєтками він гидить ся. Нічим подібним не привабиш єго. Але є ще одно, більш привабне го ловно для молодого чоловіка і цікаво, чи зможе він вдержати самоконтролю, колиб вмотати єго в таку пробу. І справді Ілїодор був молодим монахом, що доси жив житєм повздержаня і самовідреченя, він не знав вражїнь товариства що най-

красших женщин, не знав, що се значить бути окруженим не заховстаною, безвстидною бандою нічних оргій, та ще й серед висших кругів суспільности, в домі царя Миколи! А Распутін, темний мужик, що в житю своїм бідив чорно, та в голоді і холоді вандрував селами, діставшись до царського двора заживав всіх роскоший, що прибагла эго брудна душа. Жиючи так близько царя він мусів позбути ся хлопських привичок, мусів обмити ся, розчесати довгі патла, убрати ся чисто, тай попри всю свою простоту він виглядав пристойно. Лиш очи эго не змінялись — очи, з диким поглядом і мізг, що скрив ся поза очима. Эго очи бачили гниль в палаті, а мізг казав эму володіти і жити. Чесні женщины навчились дрожати в эго при сутности, чесні люди воліли уникати зволоч, яка кождої хвилі готова до всякого злочину. А всякий иньший чоловік, чи жєнщина стереглись лиш, щоби не станути поміж Распутіном, а річию, яку він загадав, бо се значилоб бути прогнаним з палати, або бути висланим на Сибір. Бо хоч як мало власти мав самий цар Микола, то і ту передав в руки Распутінови. Тому власне оргії і пустота, якою верховодив Распутін в палаті царя були найдикійшими. Він розумів, що мало мушин годні встояти перед такою покусою. Іліодор монах, чоловік молодий. Треба втягнути эго в таке товариство, треба піджогнути полемінь пристрасти, а там він привяже эго до себе.

Тому Распутін не ображав ся, а здержував ся. Просив лиш, щоби Іліодор не рішав так скоро, щоби трохи затримав ся. Вправді эго обурює лад на царськім дворі, але треба терпєливости, треба комусь направляти те, що хибне. Іліодор справді перестав дивитись на все скептично, та остаточно згодив ся зайти до Распутіна вечером і заізнати ся з гостями, яких Распутін назвав найближшими приятелями царя.

Хоч Распутін не був попом, ані ніяким духовником взагалі, ані не прийнятий Синодом як якийсь бодай урядник, то мусів він вже ради малпованя "сьвятого мужа" вдавати духовника з висшим покликанєм, щось в роді духовного фільзофа. І се вдавав він знаменито. Навіть казав, що власть эго і післанництво не з сього сьвіта, значить, що тої власти і сьвятости не годна эму церква дати. Якесь почутэ казало эму, що гуляще житэ і нічні оргії не э річию похвальною, отже треба було змо-

лоти язиком так, щоб обернути kota хвостом. І зволоч потрафив пояснювати цілу справу ось як: — Природі опирати ся годі. Коли чоловік хоче, щоби Бог,зго спас, то мусить Бог перше простити гріхи чоловіка. А Бог не простить, коли чоловік не грішив. Треба отже поблажати пристрастям, бо они з законом природи, хоч часом і не подобають ся Богу, а відтак тре

дами на царськiм дворi.

ба молитись і просити о прощенє. Бо як чоловік не згрішить, то і Бог не буде мав що прощати і готово пропасти спасєнє чоловіка. Така наука можлива хиба у таких гниляках як Распутiн, але в палаті царя Миколи найшли ся люди, що з дитинячою наївностю захопились навіть такою теорiєю, головню жєнщини, яким таке "спасєнє" подобалось. Тим нічні оргiї Распутiна вiдбувались радше як певного рода релiгiйна церемонiя.

Недавно вийшла з друку в російській мові книжка про Распутіна, в якій автор знаючи Распутіна особисто твердить, що Распутін фізіологічно і психічно був чоловік ненормальний. А попри те він посідав страшну силу гипнотики в своїх сталевих очах так, що хапав за душу людини без різниці чи говорив в часі погідного сонця, чи серед темної ночі. Людей на сьвітї такої сили очий мало. Распутін ніколи не сьміяв ся, хочби навіть і як напив ся. Він потрафив випити три фляшки шампана і ще був тверезим. Випивши пару шклянок "водки" він ставав говірливим, але навіть тоді осторожний. Він був рівнож найвисшого степеня люнатиком. Передовсім женщина не потрафила оперти ся эго волї і впливови. А багато мушин в уніформах, з відзнаками, кидали мундури і віддавались під впливом Распутіна житю звичайного, убогого скиталця.

Распутін скоро піймив, що в него э якась таємнича сила, якій мало хто годен оперти ся. Спершу він практикував своїх сил в окруженю царя Миколи. Там поводилось эму знаменито. Відтак він як "сьвятий отець" навідував жіночі монастирі. Він мав за собою царя, мав силу гипнотики і "духовника" вдавав добре. Тим і гостив, де лиш зайшов. Він бував часто в жіночїм монастирі в Ново Черкаску над Доном, в Ятка, а головно в Ново-Дівічнїм монастирі над Волгою. В сїм послїднїм монастирі мали зайти поважнїйші шкандали бо мати ігуменя мусїла ужити простого хлопського параграфу. Она найшла кількох мужиків, які приловили "сьвятого отчика" і так порядно обчастували, що той через кілька днів лежав хорий.

Мабуть подібні "невдачі" піддали рабівникови жіночої чести шалену думку. Маючи славу "чудотворця" випробовану на молодім царевичу Алексїю, Распутін отворив нову місію. Збігалось головно жіноцтво, цікаве на всякі дива і жіноцтвом він головно займав ся, та організував до нової "віри", а ціле товариство назвав "Сьвятим Сестрицтвом."

В два місяці по заснованю сего нового "сестрицтва" в Москві записав Павло Драгомїров, начальник тайної поліції в своїх поліційних книгах ось такий рапорт:

"Репорт Івана Оборучева, поліційного агента ч. 1287,

другої дивізії тайної поліції в Москві.

"Після інструкції з головної поліційної квартири і по приказу начальника Драгомірова я навідав ч. 136 Тверская, перший дім коло папірні о 1. годині і 35 м. по опівночі. В кімнаті застеленій диваном з малою умебльовкою, застав я зібрані нічних поклонників, які клячали перед монахом Григорієм Новіком (прибране імя Распутіна.) Було там присутних двайцять і вісім осіб, всі женщины, чотирнайцять з них женщины висшого роду і образования. Коли я і моїх вісьмох асистантів війшли до кімнати "святий муж" стояв коло столика і читав Евангеліє від св. Луки та пояснював своїми словами про карі які треба завдавати своему тілу. На стінах кімнати були розвішані образи, які встряслиб чемністюю кождої людини, а на стіні позад монаха Новіка висіла свята ікона Новгородської Богоматери. Так як приказано мені всі присутні були арештовані. Коли всі повбирались я приказав відвести на поліційну стацію. Тут позаписувано імя і назви всіх арештованих, їх адреси, як рівнож переведено протоколи з осібна. Переважно всі нічні поклонники нарікали головно на "святиого" Распутіна, який уперто домагав ся, щоб ему позволити телєграфувати до цариці. Мій начальний офіцер, Немілов, згодив ся. Около одинацятьої години перед полуднем прийшов від царя розказ, щоби безпроводочно увільнити всіх увязнених, та щоби найменшої подробиці про зайшле не допустити до опублікованя в часописях. О 4.15. год. поспішним потягом відїхав Распутін до Петрограду.

"Підписано: Іван Оборучев."

Під опікою і охороною самого здегенерованого Миколи і яго жінки цариці, ся нова "віра" Распутіна поширялась дуже скоро. Сибірський мужик "святий отець" потрафив при помочи своєї сили гипнотики з єднати собі товпу "сестер-учениць", а всі они майже без виїмок самі дами висших домів і родів, звичайно лїниви до буденного, чесного житя. Распутін навчав, що коли женщина уникає своєї ціли, она не може спастись, а сеж ціль женщины бути благословенною між жінками. На таких що тижневих "собранях сестрицтва", сором казати, діялись неможливі річи. А брали в них участь, хоч секретно

Монах Распутін на нічних забавах з царськими дамами.

найвисші дами Росії, навіть цариця і її донька Ольга — а Распутін, невмиваний п'ячина був їх архиєреєм!

До такого товариства "найблизших приятелів" царя впровадив Распутін монаха Іліодора, думаючи, що коли не збров'єго як попа-монаха, то зломить зго як молодого чоловіка, котрого привабить розпустна забава. А для вченого чоловіка нічо не значить довідатись про тайну царського двора. Такий чоловік здає собі зі всього докладне справозданє. Він учив ся, що котрий цар в історії дозволив собі на гуляще житє, то такі царства упадали. Ніневія, Вавилон, Греція, Рим, Франція — се держави, що заводили у себе розпусту; нічні оргії і тим власне упали одна за другою. Треба дуже сильного чоловіка, щоби встояв як тиран. Нехай лиш розпушта увійде в дїм пануючого, тої зго панованє вже пропало.

Іліодор переконав ся, що не лиш цар став мишою в лабах котика, а Распутін розбишакою царської палати, але се ціла Росія — улюблена Росія — віддана в руки чортам і прости туції. Він вибіг з палати Миколи і побіг просто до властей російської церкви, щоб дати знати, що робить ся в палаті. А для кругів церкви не було се новиною. Всі знали і все знали, лиш всі дивились крізь пальці, в кождім разі ще не роблено нічого, щоби лиху зарадити. Аж тепер порішено взяти ся за діло енергично і покласти кінець непорядкам в домі голови всеросійської, єдиноспасительної церкви. Скликано отже церковну раду. На раду завізвано Распутіна.

Распутін міг не явити ся, але він не був страшкою. А крім того йому встрілило до голови обернути сей напад собі на побіду. Э в російського мужика повно забобон і релігійного підданьства, але э і запекла душа, що коли він зважить ся на хитрість, то буде бояти ся, буде дрожати по дорозі, буде каятись, плакати — а все лиш на те, щоби тим безпечнійше дійти до своєї мети.

Коли отже церковна рада осудила всі провини Распутіна і наложила на него найстрогійшу клятьбу — тоді він здава лось змяк як віск. Він просив о розгрішенє і торжественно при сягнув, що направить своє житє. І хоч на сій раді були самі владики, здавалоб ся учені люди, то прецінь они повірили, що

ось вдало ся їм засіяти в чорній душі Распутїна страх перед карою Бога.

А в дійсности не вспів Распутїн вийти з церковної ради, як ще борше забув за зложену торжественну присягу. Він сей час побіг до царя і сфабрикувавши акт оскарження на єпископів і Іліодора, без найменшого слідства дістав від царя приказ, що Іліодор має бути скинений з попівства, а другі достойники церкви покарані. Без суду, без слідства. Цар був головою церкви, а Распутїн розказував цареві і справа скінчена.

Виходить отже з сего всього, що в Росії не було сили, яка розторошила голову потворі, що загнузилась в самім серцю Росії. Ох, була ще одна сила. Се не була сила одного чоловіка, чи організації. Ся сила зродилась геть в глибині самої Росії, в свідомости верств російського народу і вже почала надобре пускати свої порости скрізь по цілій державі. Память невдачної революції не завмерла. Сила правди, яка є підвалиною демократизму жила в Росії і ставала щораз потужнійшою. Ся сила і лиш она мала спричинити упадок Распутїна.

Но се ще не тепер. З більшою впертостію як перед тим, робив Распутїн все по своему Жаден чоловік, жадна женьщина не була безпечною перед ним. Одна дама сповідалась перед єпископом. Се була Зоня, дама царської дружини. Єпископ вірив, що тепер цар мусить послухати. Він розказав цареві всю історію і цар вправді завізвав сейчас Распутїна, щоби оправдав ся. Але на велике здивованє царя, Распутїн удавав як найпевнішого святця тай заявив, що ціла ся історія се тільки оден фалш, се заговор, щоби позбути ся приятеля і оборонця царя Миколи.

"І я пророкую" — говорив дальше Распутїн низьким зворушачим тоном "що Ваше житє безпечне, лиш доки я жию. Як Распутїн умре, то впаде і трон Романових."

Цар задрожав, та присудив нещасливого єпископа на вигнанє в пуці над Білим Морем.

Но хоч як підло вигравав Распутїн побіду, то всеж таки добачував, що довірє царської родини значно підорване. Він поборював лиш силою своїх висловів, силою підступів, але не доказами. А най би викрилась ще одна така справа як справа

Зоні, то він упаде. А знав він, що подібна неприємність готова знов захопити его кожної хвилини. Тому з диявольским спритом оплянував він нову сітку на царя.

Тут в пригоді станула вірна ему як собака циганка Анна. Обоє счи злагодили якусь чортівську отрую і Анна дала єї маленькому царевичеві. Анна була при тім дамою, що доглядала хлопчика. І час від часу додавала отруї, доки Распутін не використає тої "слабости". Царевич захорував, вянув і зі свого сну не пробуджував ся. Ніякий доктор не в силі був від гаднути, ні віднайти причини тої нової хвороби царевича. Дні минали і наслідник російського трону, одинокий син Миколи II. лежав в непритомности без ніякої надії на виздоровленє. Стративши всяку надію на лікарів прикликав вкінци Микола Распутіна.

"Я не годен помочи", — сказав Распутін — "я стратив силу, бо Ви стратили довірє до мене."

Цар і цариця запевняли его як могли, що се не так, що они ему цілковито вірять, хай зрештою переконаєсь о їх вірі як лиш ему угодно, хай жадає якої хоче нагороди, а хай лиш ратує їх одинокого сина. По довгих просьбах Распутін згодив ся. Сказав, щоби цар і цариця і їх доньки ішли сейчас до каплиці та щоб там клячіли і молились так довго доки він прийде. Ціла царська родина послухали сейчас розказу, а Распутін самий замкнув ся в кімнаті царевича. Він дав невинній жертві своєї підлої інтриги антидоту, себто иньший лік, що приводив хорого до притомности і так пересидів з ним кілька годин. Хорій хлопчина приходив до памяти, а коли спитав де родичі, тоді Распутін взяв его на руки і пішов з ним до каплиці.

Коло вівтаря клячіли цар, цариця, доньки і вся їх служба. Декотрим вже навкучилась довга покута і незамітно дримали, але Микола, цар всеї Росії і его вірна жінка клячіли витре вало і молились.

"Несу Вам сина, Ваше Величество!"

Всі, що молились коло вівтаря встали наче на команду. У дверях стояв розхрістаний Распутін з хлопчиком на руках, який справивши руки до Миколи просивсь на руки до батька. Царевич живий. Распутін виратував его житє. Ніхто не смів

тепер говорити, що в Распутіні нема божеської сили.
"Надприродна сила" Распутіна мала вкоротці перейти

Циганка Анна.

ще иньшу найкритичнійшу пробу. Зоня, занепокоєна неславою зайшла до Ілюдора і розказала ему всю історію. Молодий

монах, не зруйнований морально, але безсильний супроти Распутіна призадумавсь на хвилю, а відтак сказав:

Распутін мусить згинати. Убити его, се акт шляхотний і справедливий.“

”Чи думаєте, що я се повинна зробити?“ — запитала Зоня.

”Ти можеш піти до него і вдавати, що тебе гризе совість за те, що наразила его на неприємности. А коли він відправить сторожу, тоді — “

”Я се зроблю“ — скрикнула молода дівчина — ”зроблю, не ради мене, але для добра Росії.“

Та їй не вдалось. Ще не прийшов час смерти Распутіна. Ніж ранив Распутіна о оден цаль від серця, а Зоню присудже но сейчас на Сибір.

Дівольским інстинктом пронюхав Распутін, що се певно Іліодор вмочив свої пальці в заговорі на его житє і він цією душею бажав позбутись такого небезпечного суперника. За помічу одного зі своїх шпівнів, Распутін зачислив Іліодора до товариства анархівнів. Іліодор стеріг ся і Распутінови штука сим разом не вдалось. Але Іліодор зрозумів, що він не буде довше безпечний зі своїм житєм доки Распутін господарить. Виїхав проте до Христівнів, а звідтам до Америки. Распутін був споківний. Ворог відїхав в далекі краї і перед ним він вже безпечний. Іліодор був для него справді великим ворогом. Він знав, що молодий монах не руководить ся чувствами дівольської амбіції, але любовою до Росії. Таких ворогів Распутін слушно побоював ся.

Здавалось тепер, що Распутін добив ся сили, якої не в силі зломити ніяка смертельна рука. Побідами над того рода ворогами Распутін став ще більш загадочним. Здавалось, що жадна дума в Росії не поважилаб ся стати проти Распутіна. Бо хоч державна Дума вже брала живу участь в управі державою, она всеще була мертвою, бо все залежало від царя. Цар був найвисшою інстанцією в Росії, а Распутін володів царом! В державі був на позір споків, бодай в порівнаню до попередньої революції, хоч в підземілю Росії все сіялось, все тліло

незамітним огнем, з яким династія Романових числилась звичайно вже аж підчас добре поширених розрухів.

Житє на царськїм дворї пішло своїм путем. Вино і жінка взяли ся підкошувати автократію таки на добре і треба було лише догідної пори і Росія могла дуже легко відродити ся. А на чолї цілої гнилі, що розгнивалась все ще стояв той самий Распутїн і вірна єму Анна. Она одинока була єму найвірнійшою, готова все до всякого злочину. І сли хто, то лиш она одна, що мала крихітку впливу на безоглядного тирана, лиш она знала, що снував павук царського двора.

Распутїн заволодїв Росією внутр, але звертав занадто малу увагу на політику позаграничну. Так єго і захопила велика європейська війна. Не розуміючи зовсім нових подій, Распутїн остав ся неутральним. Цариця споріднена з німецьким троном, та плекаючи в душі ніжні симпатії до Німеччини, всею силою старалась, щоби Росія не лучилась до жадної сторони воюючих, та щоб не виступала до війни. Але Микола відчував патріотичний обовязок додержувати державних угод, отже попертий Думою, та можними російської автократії заявив, що буде вірним приреченю даному Франції і Англії. Распутїн держав ся з далека і лиш приглядає ся, та ждав на обставини, які вдалоб ся єму використати для своєї самовлади. Колиб Распутїн був дійсним політиком, він був би став силою світової слави. А будучи лиш нужденним і то скрайним шарлатаном, він легко попав ся в лапку, з якої доля не випустила єго живим.

Одним з визначнійших молодих офіцерів російської армії був князь Фелікс. На царськїм дворї він був мало знаний, бо ненавидїв порядків в царськїм дворї і через те ніколи туди не заходив. Але з вибухом війни військові обовязки покликували єго часто до Зимової Палати. Там стрінув ся він з княгинєю Іриною і полюбив єї. Він стрінув ся рівнож з "двірською дамою" Анною, яка знов собі залюбилась в пристойнім офіцерови. Та на лихо князь Фелікс не звертав найменшої уваги на "польованє" Анни, а очима все стежив за Іриною. Анна не була на стільки відважною, щоб таки впрост освідчитись Феліксowi, значить треба їй було братись иньших способів, тре

ба кинути якесь погане сьвітло на Ірину і при помочи Распутіна она уплянувала цікавий підступ.

Перш всього она старалась вговорити Феліксови, що Распутін має неограничену силу і вплив на цілий дім цара, а перед поглядом эго очий не годен втечи ніяка женщина, навіть особи царської родини. Відтак она назначила ніч, коли то Распутін мав зайти до спальні княжни Ірини, а Фелікс мав розбити двері, щоб ввійти і переконатись о тім, що говорила циганка Анна. Распутін не вагав ся стати в прислузі своїй вірній собаці, бо і не мав нікого, кого би бояв ся, а Анна числила на самий факт, що скомпромітує Ірину в очах Фелікса. Лиш на хоробру відвагу Ірини не числив ні Распутін, ні Анна.

Умовлена ніч прийшла. Анна відвідала Фелікса і ще раз безвстидна повторила оскарженє на Ірину. Колиж Фелікс почав випрошувати собі такі безпідставні доноси на Ірину, она їдкими докорами заявила, що эго улюблена Ірина саме тої хвилі забавляє у себе — Распутіна. В тій хвили зірвав ся Фелікс і побіг, щоб перекопати ся о правді. А за той час княжна Ірина переполохана загадочними відвідинами Распутіна ночію, прискочила до отвореного вікна. Распутін міркуючи, що Ірина певно зіскочить і втече до огороду, вибіг дверима, щоб зловити її Ірина справді скочила з вікна і знаючи, що Распутін буде здоганяти її почала втікати. Князь Фелікс надбіг саме в слушну пору, щоб почастиувати Распутіна здоровим кулаком, а княжну занести на своїх руках назад до її спальні.

Фелікс не зважав на силу Распутіна. Він вірив, що сцена тої ночі вистарчить, щоб витягнути брудну душу Распутіна на сьвітло денне. Сейчас рано він зголосив ся на авдієнцію до царя, але Распутін попередив эго. Що наговорив він цареви не знати, але Микола заявив Феліксови, що не бажає чути того, з чим він приходить до него. Він лиш з повною повагою царя всеї Росії приказав Феліксови, щоби сейчас відіхав на боєвий фронт. Распутін цілий час стояв за кріслом царя і злобно всьміхав ся.

Цариця все ще старалась, щоби відтягнути Росію від війни, та довести до заключеня мира з Німеччиною. В своїх апартаментах она мала бездротний телєграф і безвпинно перегово

рювала з німецьким цісарем, який тоді пробував на східнім фронті. Щоби дійти до своєї ціли цариця втаємнила в ту справу Распутіна, знаючи, який великий вплив має він на Миколу. Она вговорювала его, що коли допоможе їй заключити особний мир з кайзером, то тим здобуде собі ще більшу силу в Росії. Він згодився на плян цариці.

В полевій квартирі німецького кайзера на східнім фронті відбулась тайна нарада. Зійшлися там німецький кайзер і Распутін, тиран і самозванчий хулїган, щоби нарадитись на будучність Росії. Сі два ватажки обговорювали, що має історія написати на сторінках будучих подій.

Порадившись оттак з кайзером спішив Распутін до цариці, щоби донести їй про всі уложені пляни. Ходило лиш о те, щоби армія в даній час була послушною. А що цар послухає, се не було сумнівом. Проте Распутін вибрався на другу місію, сим разом трохи делікатнійшу. Була се місія до великого князя Николи Николаєвича, який доси вже вславився своїми великими побідами і став прямо ідолом цілої Росії і надією російського народу. Він був рівнож одним, що хоч належав до царської родини, то в дійсности не знав нічого про розбишацьку роботу Распутіна в домі Миколи царя, ані про тайні переговори цариці з кайзером. Але те, що треба було йому знати про Распутіна довідався від молодого князя Фелікса.

До головної квартири Николи Николаєвича приїхав Распутін. Николаєвич вислухав терпеливо все, що шептав йому Распутін. Відтак перейшовся великий князь до другої кімнати і покликав Фелікса.

"Може маєте охоту бути свідком чогось, що буде рівночасно частиною відплати за кривду заподіяну Вам?"

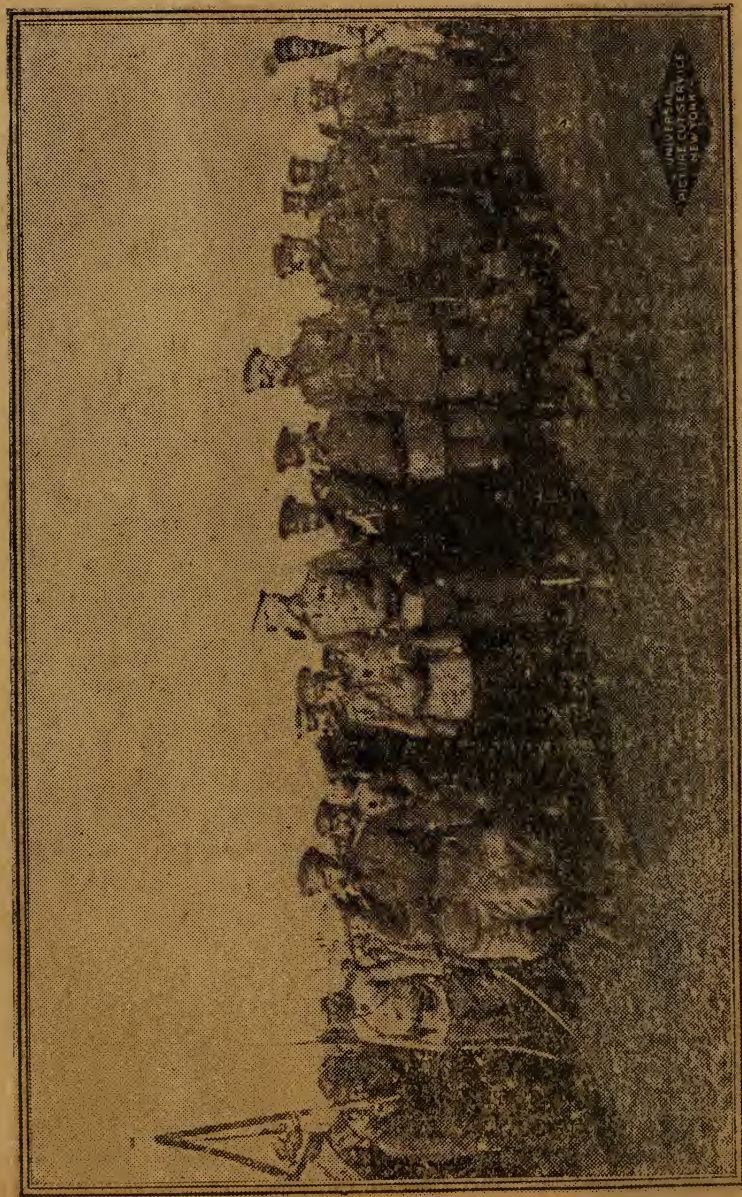
Николаєвич здохнув з стіни важку нагайку і зблизився до Распутіна. Щось не доброго причував Распутін, бо почав зі страху дрожати і просити милости. Але великий князь Николаєвич обдумав відповідь для цариці і кайзера і не хотів змінити свого пляну. Він обкладав Распутіна нагайкою аж доки той не повалився на долівку.

"Се моя відповідь, а тепер гони!" — сказав Николаєвич і хопивши Распутіна за обшивку викинув за двері.

Не миле справозданэ здавав Распутін царици, але заговорщики не давали за вигране. Они не хотіли уступатись перед опозицією одного чоловіка, ані одної певної групи, чи стороництва. А великий князь Николаєвич не знав обставин в домі царя. Він не вірив, щоби Распутін міг розпоряджати царем Миколою і то в справах такої страшної війни, як ся європейська. Він вів дальше свою кампанію проти Німеччини і організував між дипломатами стороництво проти заговору цариці. До Петрограду він і не показував ся. А се дало Распутіночас і нагоду обмотати трон в свої диявольські сіти. Він розказав Миколі про наругу, яку заподіяв ему великий князь Николаєвич і князь Фелікс, Микола чуючи таку зневагу эго "святого мужа" дав розказ, щоби великий князь Никола Николаєвич обняв команду на Кавказі, а Фелікса переніс знова на иньй фронт.

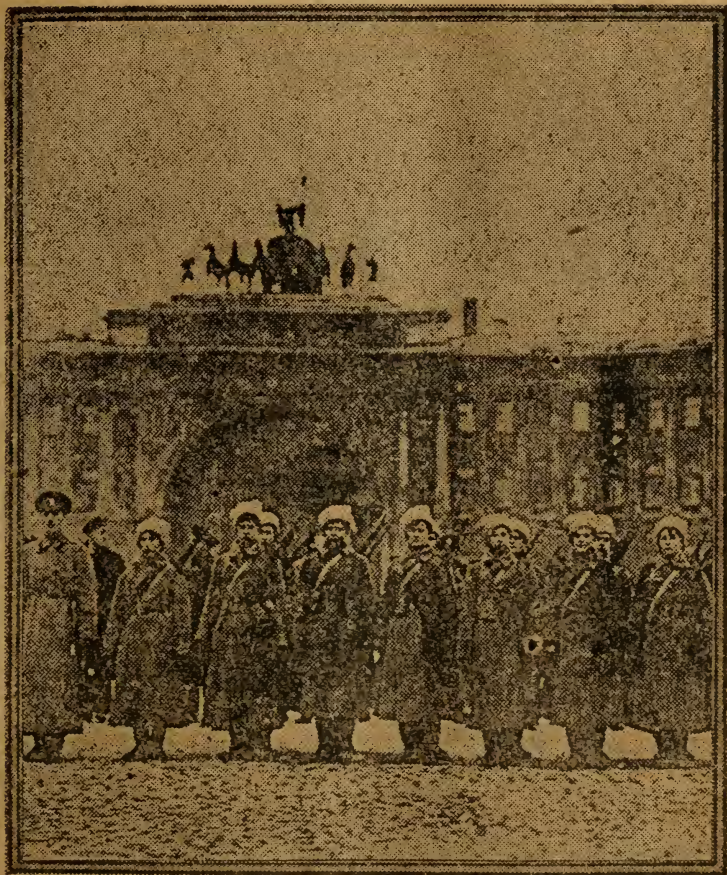
Тепер ішла дальша робота до заключеня мира з Німеччиною. Підпише сей мир Микола, то кайзер перевезе всю армію зі східного фронту на захід і поставить її проти Франції і Англії. Цар знова був ще на стілько російським патріотом, що довго опирав ся. Але він був оден проти цілого свого двору. Распутін і цариця дбали о те, щоби цар як найменше сходив ся з дипломатами Росії, які моглиб піддержувати эго патріотизм в некористь їх заговорови. Микола був слабодух. Він не був здібний до великих річий і дійсно бояв ся рішати якінебудь важні справи. В душі він бажав спокою так для Росії, а ще більш для себе самого. З одної сторони бажав спокою, а з другої обмотувала эго щораз то більше жінка і Распутін своїм заговором мира, а ще в додатку Распутін при помочи шпівонів приводив перед Миколою людей ніби анархістів, які відкривали перед ним нечувані пляни та заговори на эго житє, та на поваленє династії Романових. Не було проте сумніву, що Микола упаде жертвою заговору. Той день зближав ся. Вкінци Микола почав годити ся на мир, який був би зробив кайзера володарем мабуть цілого сьвіта.

Але князь Фелікс побоючись о долю Ірини з одного боку, а з любови до Росії знов з другої сторони, рішив ся на крайний крок, щоби позбути ся гадюки, що загноздилась в

Цар і Никола-Николаевич на б оєвім фронті.

самому серцю Росії. Він потайки приїхав до столиці, тай злучив ся з стороництвом, що тоді дуже поширялось, а якого цілю було ратувати Росію хочби навіть коштом поваленя династії Романових. Они знали, що головним ватажкою цілого

Жіночий "Баталіон Смерти" в Росії.

заговору з Распутін і знали рівнож, що нічого не поможе витягати зго брудну душу на сьвітло денне. Бо хоч цар знає вже багато лихих вчинків Распутіна, то все таки слухає зго, бо ві

рить ему. Не лишалось проте нічо, як лиш злагодити Распутї нови лапку при помочи гри, якої він уживав проти других.

Та се був лиш поки що плян порішений, але не виконаний. А дістати очайдуха, сім миль з за пекла в свої руки не так легко. Се було отже питанє, на котре ніхто не давав відповіди. І знова Фелїкс рішив ся на спосіб, який або вдасть ся, або присудить йому смерть. Він післав по Анну.

А Анна була женщиною, що походила з простолюда. Того самого російського народа, який весь покритий був тим самим струпом тиранїї, який віками зносив те саме ярмо жорстокої російської самовлади. На самому дні серця Анни тліла та сама іскорка гніву, жалю і бажаня — волї! Треба було лиш ту іскру піддути. А Фелїкса она любила, він був для неї ідеалом, на який она так завзято полювала. І він розказав їй всю небезпеку вітчизни, всю підлість заговору прихильників Німеччини. А чуючи з эго уст таке довірє до неї, она вірила, що зможе зєднати собі эго симпатїї для себе.

"Распутїн мусить згинути" — сказав вкінци Фелїкс.

Анна сидїла мовчки і в душі боролась. Щож зрештою значить Распутїн для неї? Він ужив эї як вірну собаку виключно для своїх цілій і свого добра. Він нераз був невірним для неї так само як і для других. Она вглянула в свою совість і бачила, що она вже нераз брала участь в злочинах, она начеб і сотворена була лиш на те, щоб робити зло, тай не для своїх плянів, а в службі другим. А тут она має нагоду направити все лихе одним великим ділом і то для добра вітчизни. Она з увагою слухала примірів з історії про Чарлоту Кордей, та про Жоанну д'Арк, женщины, які по геройски служили вітчизні і імена їх на віки записала історія. Вкінци Анна згодилась помочи до безпощадного знищення чоловіка, який готов запропасти ти Росію так як остаточно запропастив і эї.

Распутїн, увірений що здобув вже свою побїду над Миколою і сепаратний мир між Росією, а Німеччиною буде остаточно підписаний, сидїв спокійно та дожидав, що от може нинї завтра уложені пляни стануть дійсними фактами. Анна прийшла до него. Як вірна собака почала леститись коло него. Між тим говорила, що найшла эї якась туга і она бажалаб якоїсь

гучної забави такої, як бувало він не раз устроював в царськiм дворi. Оно не пора на забави серед клопотiв дня, алеж справи полагоджено так як хотiв Распутiн, отже все безпечне. Распутiн вправдi здержував ся вiд пiяньства, та оргiй, алеж так по чернечому годi все жити. Анна заявила, що ту монотоннiсть треба конечно перервати порядною забавою, деби всi клопоти буденного житя позабути на час, втопити в добрiм винi, та вiчнiй оргiї.

Распутiн зразу лиш вперто мовчав, але вдiйсности противив ся лиш на позiр. У нiм розбудило ся гуляще житє. Всi справи були у него так як полагодженi, а нiм Микола пiдпише угоди з Нiмеччиною, то варто щоб добре забавити ся. А там вже будуть иньшi свiтлi днi, слава, нагорода вiд кайзера, неограничена сила в Росiї i проче. Распутiн лиш нерадо годив ся на те, щоби такий баль устроїти не на царськiм дворi, а десь в осiбнiм, чужiм доми в Петроградi. Але Анна своєю жiночою хитростiю знов перебiгла єго, що мовляв цар i так бувало дивив ся на такi забави бiльш крiзь пальцi, а тепер, коли розходить ся о те, щоби пiдписав мир з Нiмеччиною, то лiпше не непокоїти єго. Бож вiн вправдi згодив ся пiдписати, але ще не пiдписав. Не треба отже наражати єго. Вiн мусить полагодити всi подробицi мира, обдумати, довести справу до ладу, отже найкрасше нiяк не перешкаджати єму в хвилях так важних справ. Распутiн не опирав ся.

Прийшов день забави i нiч, яка мала рiшити, чи Распутiн має гнити, чи жити.

Баль устроєно, але такий, який лиш годин устроїти Петроград, столиця царя всеї Росiї. Був се бенкет, на який зовсiм смiло можна було запросити самих римськiх iмператорiв. Години минали. Найкрасше вино плило струєю. Распутiн сидiв побiч Анни i преспокiйно випорожнявав чашу за чашою. Давно вiн вже так забавляв ся. Оргiя заходила до своїх крайних границь. Не було вже чоловiка, анi жiнщини, щоб не шалiв в розгарi забави, все п'яне до нестями. Одна лиш Анна послуговуючи вином Распутiнови, пильнувала, щоб напивсь вiн як найбiльше i дожидала загадочного кiнця сеї оргiї.

Нараз вiдчинились дверi сальону i до середини вiхав за

маскований козак. Піджогуючи коня острогами він вискочив на довжезний балевий стіл і їхав в другий кінець стола, де сидів Распутін. Дороге начинє, шклянки, фляшки, дорогі вина, все то з лоскотом і бренкитом розсипалось на всі боки. Перестрашені гості розбіглись, кождий втікав кудя лиш міг. Распутін держучись заледви на ногах пробував і собі втікати, та тут вискочило наче з під землі других шістьох замаскованих козаків і в однім моменті обскочили эго зі всіх боків. Тут не було вже часу.

"Для Бога і добра Росії!" — крикнув оден з замаскованих козаків і подав Распутінови набитий револьвер. "Ти жив як собака, умирай бодай як чоловік!"

Гримнув оден вистріл, а за ним сейчас в оден раз других шість і Распутін, той паразит Росії повалив ся мертвий на долівку.

Всі сьвітла сейчас погашено. В одну мить хоплено тіло і бічними улицями вивезено і з моста кинено в ріку Неву.

Випадок захотів, що мостом переходила тої хвилі якась звичайна собі жінка — селянка. Побачивши, що кинено когось в воду, она підбігла і побачила в воді лице Распутіна. Жінка побігла сейчас в місто, а перебігаючи улицями кричала:

"Распутін загинув! Распутін мертвий!"

Сенсаційна вість в одну мить поширилась по цілій столиці і з тисячів уст чулось лиш одно: "Распутін мертвий!" За годину ціле місто було на ногах. Чоловіки і жінки спиняли одні других по улицах. Дзвони почали дзвонити. Завізвано військо, щоби розгонити товпи народа по улицах, але військо відмовилось послуху своїм офіцірам. Почалась справдішна російська революція.

А в Зимовій Палаті напів в розпуці сидів цар Микола Романович. Він ожидав всяких можливих вістий, бо вірив, що кінець эго панованя близький. Він нагадав собі пророцтво Распутіна, що з эго смертю упаде і панованє Романових в Росії. Він все те вірив, що в Распутіні була якась напів божа душа.

А в дійсности, се лиш історія повторила щераз свій незбитий доказ, що найбільші події в борбі о свободу народів стають ся саме тоді, коли найгіршого рода розбишаки нама-

гають ся скрайно нікчемними, брутальними способами задержати той нарід в неволи, в ярмі. Тиранія англійських королів принесла Англії — парламент. Гнет засліплених автократів дав

Салдати, які перші підняли революцію в Росії.

почин американському демократизму. Жорстокість монархів перетворили Францію в республіку. Так само Распутін своєю тиранією потрутив Росію до самовідродження.

АВТЕНТИЧНА ІСТОРІЯ СМЕРТИ РАСПУТІНА.

Оповіданє про смерть Распутіна таке як подав монах Іліодор ріжнить ся з оповіданєм більш автентичних жерел. Можливо що Іліодор по утечі до Америки писав кінцеві події з оповідань, а відтак приноровив цілу схиблену подію до фотографовань кінематографу. Автор книжки в російській мові, як рівнож історія про смерть Распутіна в англійській мові представляють факт смерти зовсім відмінно, хоч дїєві особи лишають ся майже ті самі. Розумієсь, що причини убійства Распутіна представляють ся в автентичних оповіданях більш шкандальними і страшнійшими.

Незмінними лишають ся оповідання про позакутне нечесне житє Распутіна в ново-заснованім "сестрицтві" до котрого на подив, належали самі женщины висших родин і домів. Звісно, що коли до такого "сестрицтва" належала сама цариця і її донька Ольга, то і прочі дами не могли бути "простого роду". Всяким оповіданням про ріжного рода шкандали в визначних домах — нема кінця. І хоч багато мушчин рішали ся убити падлюку Распутіна в пімстї за збещещенє жінки, або доньки, то головним і безпосереднім мотивом убійства Распутіна була мабуть безперечно єго страшна державна зрада.

Зараз з першою вісткою про війну Росії проти Німеччини старалась цариця, сестрінка кайзера, щоби довести до сепаратного мира Росії з Німеччиною. Про се не сьмів знати ані цар Микола, ані тим більше ніхто з патріотичних проводирів Росії. Одиноким її дорадником був кайзер Вільгем, з ко-

трим она порозумівалась своїм приватним бездротним телеграфом, а відтак при помочи безчисленних німецьких шпівнів. А позаяк Распутін в її очах був "спасителем" її сина, а в слід за сим став не лиш "святим отцем" але і чоловіком, що бажає спасеня цілої Росії, розумієсь в користь Німеччини, то цариця Александра втаємнила до своїх плянів також і Распутіна, чоло віка, що готов був за солені німецькі гроші снувати найбільш огидну державну зраду. Распутін, найблизша особа цариці і як такий, що своїм гипнотизмом прямо розказував цареві і цариці, став незадовго ватажком німецької шпівнажі в Росії. А "сестрицтво" було не лиш місцем нічних оргій, але згодом було головним кублищем і осередочною кватирою німецької шпівнажі.

Невдовзі по замордованю Распутіна вибухла в Росії револуція і револуції треба завдячити, що револуціонери перешукали як слід мешканє Распутіна, та в півниці віднайшли огнетревалу касу, в якій Распутін складав і переховував всякі документа, тайні припорученя кайзера, та переписку і иньші шпівнські секрета. Передаючи і прочитуючи сей цікавий архив розуміємо ясно, чому треба було комусь оплюгавити собі руки кровію такої огидної потвори як Распутін.

Довідавшись про тайні заходи цариці до заключеня се паратного мира з Німеччиною Распутін перш всього довідався хто еще є по стороні цариці. Найкрасші державні позиції були отворені власне для прихильників такого мира. В той спосіб Борис Штірмер, з роду Німець, увійшов до уряду царя Миколи і незадовго, на глум цілій Росії, став премієром. Він був першим приятелем Распутіна. Распутінови відділено було в зимовій палаті чудово прибране мешканє, але він волів тепер ви наймати осібний дім на дільниці Гороховая, зараз попри палату. Там відбувались "святі собраня", а також шпівнські на ради. Там Распутін прямо рядив цілою Росією.

Треба було всего одну годину часу, щоби з колишнього огородника зробити єпископа Теофана. А в пару день пізніше той самий чоловічина, що заледви умів букви прочитати став прокуратором святійшого синоду.

Всякого рода катастрофи ставали буденними подіями. Там експльодувала фабрика амуніції і сотки людей втратило житє, а тут знов зійшлись два потяги і подушили сотки жовнірів, то обкрадено магазини, то поживу затроєно і т. д. Що Ра спутін був в безнастаннім порозуміню з кайзером і головною німецкою кватирою шпіонажі сьвідчать документа. Всї ті документа цифровані, а розвязку до їх відчитуваня найдено між Распутіновими документами. Понизший документ, се оден з таких цифрованих документів, присланих з Німеччини до Распутіна:

Номер 70. Август 16. 1916.

"Ваш репорт про діяльність Крузенштерна (командант 28 корпусу) як рівнож про приятельські відносини Сахарова і Япанчина (два визначні члени Думи), ми одержали. Фірма Берхмана в Києві висилає на кредит Ліонне в Петроградї 120.000 (сто двацять тисяч) рублів для Вас (Распутіна) і таку саму суму для С. (Бориса Штірмера, премієра Росії).

В такий спосіб незабаром займили перші уряди такі іме на як: Борис Штірмер, премієр; Протопопов з текою міністра; єпископ Теофан, прокуратор; Сабуров, двірський офіціяліст; Іваніцький, секретар міністерства заграничних справ; Курлов, за відував поживою Росії; Никольскі, наглядав транспорту амуніції.

Кождий з сих міністрів прибирав до себе своїх приятелів за секретарів та иньших офіціялістів. Курлов, як міністер внутрішних справ громадив коло себе всіх чорносотенців, убирав в поліцейські мундури і давав інструкції де має ся виконати яке убійство непожаданого урядника, чи патріота.

Робота шпіонажа була видна, а однак ніхто не потрафив довести, бо все роблено скрито під охороною Распутіна. Вистарчило Распутінови загрозити цареві що виїде на сибір і престолонаслідник умре і вже цар дав розказ щоби застано-

"Інструкції: Скажіть С. (Штірмерови) щоби ужив такий плян проти Думи. З архіву міністерства нехай дістане лісту імен російських революціонерів скрайної школи. Сих він може на наш розказ поарештувати, судити возним судом і постріляти. Але в секреті він зробить з ними инакше. Під охороною

своєї власти нехай наділить грішми і пішле між робітництво як агентів. В той спосіб він zorganizує осібне число про-германських соціал-демократів, які підуть до Петрограду і будуть працювати побіч анархістів, толстовців, комуністів і червоно-соціалістів. При помочи такої пропаганди між робітництвом ми зможемо устроювати страйки по фабриках амуніції і катастрофи. Нехай лиш они намовляють робітництво до страйків і повстаня і нехай накликають тим робітництво до утвореня європейської соціалістичної републики. Сей плян подобаєсь робітничій клясі і така робота вже поплатилась нам в Ірляндії. Ваш одинокий противник, се Гучков, але постарайтесь, щоб цариця перегородила зго діяльність.

"Приєднуйте на свою сторону як найбільше членів Думи. Подавайте час від часу свій рахунок, а фірма Бархмана буде піддержувати кредит Ліонне.

"Ми ожидаємо добрих успіхів Ваших услуг, які високо цінять зго Величество і які будуть Вам щедро винагороджені коли дістанемо Росію в свої руки, що довго не забавить.

"Припорученя: Скажіть С. (Штірмерови, премієрови і пахолкови цариці) щоби як найбільше стеріг ся князя Дмитра. Він має в своїх руках лист Надії Литвинов в справі підкупу Брусілова. Ся женщина перебуває в готели Ребіна в Петрограді. Старайтесь за всяку ціну дістати той лист в свої руки, бо се страшно компромітуючий документ. Професора Мілюкова треба спрятати. За сю прислугу виплатить ся десять тисяч рублів. Можете наняти І. або Б. Оба они потребують гроший.

"Скажіть Анні (Анна Вирубова, перша дама цариці, вірна собака Распутіна) щоби переказала цариці прийняти женщину імя Байсмен, она буде просити авдієнції в полудне, 30 августа. Она має устно переказати щось від кайзера. Вам треба познакомити ся з княжною Зіцою Клоэвною з Воронього. Она має знакомство серед мілітарних властей і зї услуга Вам придасть ся.

"2. — (шпіон, якого імя годі відшукати) поробив заходи, щоби на 29. августа о 11.30. год. устроїти експльозію в фабриці амуніцій в Крестовску, Електричний дріт пущений через ріку Неву і все готове.

"Поздоровленэ від всіх трох нас. — Н.

Такі письма діставав з Берліна "святий отець" цариці, ватажко Распутін. Відповідь Распутіна на повисше письмо го ворить про чорну душу розбишаки:

"Письмо і гроші одержав. С. вже робить. Вже поінформував зї Величество. Все приготоване до жнива. Чим більше катастрофів і втрати житя людей, тим красше вражінэ для вас. С. (Штірмер, преміэр), вже вислав чотириста скрайних революціонерів до роботи з грішми і інформаціями. Завважав всі ваші точки. Мартос іде з сим до Гелсінгфор і там зажде на дальші ваші припорученя.

"Не дістав ніяких вістий за Англіїця К. Прошу прислати. Найліпше арештувати буцім за шпіонажу. Эсли так, то пришлїть підробить які документа для оскарженя. — Гр." (Григорій Распутін.)

Номер 70. з котрим Распутін переписував ся, се "Гф. Есхенбург фон Штутбарт" якого дійсне імя э Штайнгавф, начальник головної цісарскої шпіонської кватири в Берліні. Сей Штайнгавф чотири рази їздив до Петрограду до Распутіна ще перед августом 1914. року.

Згаданой повисше днини зголосилась до цариці дама Елена Байсман. Авдіэнцію назначено на другий день. Цар відїхав на боєвий фронт. Присутним був лиш Распутін. Згадана дама подала цариці власноручний лист від кайзера, а другий лист Распутінови. Лист той найдено між иньшими документами. Э се власноручне письмо кайзера в німецькій мові:

"Рішучо приватне і довірочне.

Головна кватира в Франції,
Монтмоди, августа 10. 1916.

"Про Ваші світлі прислуги говорив мені "Гер" Штайнгавф. Гратулюю Вам, щасливий, що знаю, що цариця Александра маэ у Вас так доброго і розумного дорадника. Ви зробили богато, але ще э богато до діла для Вас.

"Ваші приятелі нехай старають ся, щоби все був брак амуніції, нехай все дають знати до Берліна про всякі замовленя амуніції і вибухових матеріялів з Англії так, щоби ми могли

завчасу наглядати за посилкою при фінляндських портах і нищити. Припоручаєсь катастрофи желізничі, та по фабриках амуніції. Штайнгавф послає Вам шістьох агентів спосібних до таких підприємств. Ваші приятелі нехай дадуть їм урядові охоронні папері і нагоду до їх роботи.

"Я піддав деякі гадки Еї Величеству, які она обговорить з Вами. Найнебезпечнішим Вашим ворогом є тепер князь Юрій Львов, який має багато сторонників. Колиб змогли покласти кінець зго діланю, то позбулиб ся небезпеки. Для Вас се можливо. Поговорить з Еї Величеством. Э се мою цісарською волею, щоби уложено між нами для Вас плату подвоєно від сьогоднішної дати.

Поздоровленя.

"Вільгельм Р. і І.

В такий огидний спосіб зраджувала російська цариця і Распутін цілу Росію. Про кожний атак російської армії знали Німці наперед, а в наслідок того гинули тисячі найкрасших жовнірів Росії.

Через два місяці потім руйнували Росію всякі катістрофи. Чотири експльозії вибухли одна по другій: дві в Петрограді, одна в Москві, а одна в Костровна. А майже що другий день мусіла бути желізна катастрофа і то звичайно потягів, котрими транспортовано військо на боєвий фронт.

Ті мимо всіх сих перепон, генерал Брусілов доконував великих подій над Припетом і в Румунії. Десь в половині августа сей генерал забрав від Німців 7.757 офіцерів, 350.000 жовнірів і 405 тяжких армат. Така робота розумієсь не подобалась кайзерови. І тоді дістає Распутін лист з Берліна такого змісту:

"Ф. Г. 2.734 — 22.

"Меморандум від, ч. 70. Август 29. 1916.

"Рішучо жідает ся, щоби унеможливити офензиву над Припетом, а зробити так, щоб центральні держави мали там побіду, так як обіцялись в повідомленнях з 1. липня. Ви не додержуєте слова! Що з вами? С. (Штірмер, премієр) своїми

промовами підбадьорює Росіян. Зі своїми тріюмфуючими телеграмами до Асквіта (англійського прем'єра) він мусить дати собі спокій. Сим він лиш додає духа союзникам. Такий поступ вперед мусить бути стриманий. Дальше, фабрики амуніції в Вологда і Болобоє ще не знищені, а ми сего жадали. Ми знаємо, що К. (годинникар Карцов, який висадив у воздух фабрику в Выборг, причім згинуло 400 людей) і пані Р. (Развска, котрої батько був за часів Протопопова міністром внутрішніх справ) обоє арештовані і розстріляні. Поки що розуміємо, що ви поінформували поліцію про сих двоє людей тому, то они любились і булиб зрадили нас.

Тайні припорученя: Миколі Мазарови припоручить знищенє фабрики в Вологда і Бологоє, а пані Фляйшер нехай по може ему — обоє дістануть по шість тисяч рублів за прислугу.

"Позаяк досі ви ще нічого не зробили щоби здержати офензиву над Припетом, то жадаємо, щоби генерала Брусіло ва усунути в такий самий спосіб, якого уживалось в других ворожих державах. Пішлїть довірочного післанця до доктора Клонэва в Казані, а він дасть "пігулку." Він буде знав. Те що в пігулці кинути до якогобудь напитку — оно ділає відразу. Клонэв Німець і ему можна зовсім звіритись. Брусілов має слугу — жовніра Івана Савича, а він має приятеля Бориса Колтчака, жовніра з 117 регіменту інфантерії в Мінську. Колтчак був в нашій службі через пять років, эго треба взяти до сего діла і помочи ему, щоби відвідав Савича в головній квартирі. Там він може кинути "лік" в страву, або напиток. Як виконає се припорученє, то виплатить ему секретно двацять і пять тисяч рублів. Савич любить сестру Колтчака, а се Колтчакови по може багато. Стеречись треба Марії Устряялов, бо она задростить сестрі Колтчака.

"Генерала Корнілова можна спрятати ручним гранатом, який ніби нехотячи упав з рук жовнірови. Так як зроблено генералови Жуковскому в Пултдску минушого марта. Сю роботу добре би повірити Павлови Крижицкому, жовнірови з 17. полку гранадирів. Він спритний їздець і доносить розкази до головної квартири. За сей вчинок можете виплатити тайно до

вісімнадцять тисяч рубрів.

"Дальше, присилуйте конечно царя, щоби сейчас казав увільнити Поленова, Левицкого і паню Еріх, яких арештовано в Витебску. Эсли найдено які папері коло них, то нехій ім звернуть. Документи сховані певно або в Очотнім Банку, Гевске, або в Лампе. Дістаньте їх, бо в них э річи, які оскаржилиб С. (Штірмера) і В. (Анну Вірубову.) Слідство зглядом сих осіб треба сейчас застановити, а тих, що її арештували усунути з урядів. За се дістине особну надгороду." — С. - 70."

Діставши сі припорученя, Распутін взяв ся сейчас до діла. Другої днини він був у царя і казав, що мав в ночи "відінэ", що в Витебску нежичливий говернор фалшиво оскаржив і арештував троэ людей щирих патріотів Поленова, Левицкого і паню Еріх. Всі троэ увільнив цар телэграфічно, а говернора нагнав з уряду.

В кілька днів пізнійше їхав генерал Брусілов до Петрограду на конференцію з міністром війни. В тім самім потягу їхав і жовнір Калтчак. На нещастэ каву з отруєю випив не Брусілов, а майор Добровольский, який і помер загадочно смертю чотири дні пізнійше.

В десять днів скоїлось нещастэ і Корнілови. Жовнір, який не мав ніякої причини бути близько генерала, буцім припадково пустив з рук гранат, який на місци убив коня, але Корнілов остав живий, зраний лиш над лівим оком. Кождий вірив, що то припадок.

За сим дістав Распутін замітне письмо з Берліна:

"Меморандум 26874. 327.

"Ч. 70 посилаэ до вас сестру Молфету, норсу італійско-го Червоного Хреста. Эї номер буде 168. З Берліна виїжджаэ на 3. с. м. і поїде через Готенбург. Просимо поінформувати П. (Протопопова) і зажадати, щоби дав їй охоронні листи і потрібні пашпорта. Она буде перебувати в домі Б. (Буков, ко жухар на Верейская, німецкий агент).

Эї задачою буде познакомитись з молодим адвокатом Александром Кереньским. Се собі ще звичайний чоловік, але ми віримо, що в будуччині він може мати великий вплив і шкодити нам. Пані 168 буде підкуплювати эго, а відтак наробить

ему з того скандалів і попсує ему кар'єру в очах публіки. Можливо, що треба буде его зовсім усунути, та се лишаємо вашо му рішенню. Ном. 168. має з собою среттва і буде робити що скажете.

"Тайні припорученя: Пробуйте перекопати Его Величство, що М. І. Терещенко (тодішний міністер заграничних справ) небезпечний і мусить бути арештований. Коли зроблять трус в его хаті в Києві, то найдуть компромітуючі документа, які підкинув С. (німецький шпiон Шумахер). Терещенко хоче виявити вчинки С. (Штірмера) отже треба ему сейчас перешкодити арештом.

"Сей другий лист передайте цариці і скажіть, що все, що она жадала в попереднім письмі, сповнить ся.

"Скажіть С. і П. (Штірмерови і Протопопови) що брак поживи в Росії треба завдячувати нездарности Бірілева. Нехай zdeградують его а настановлять другого, який поведе так, що би завести голод. Коли би поширити пошесну хворобу в Москві, Казані, Харкові, Одесі і других містах, рівночасно з голодом, то се помоглоб богато Німеччині. Ми вже думали над сим і рішили поширити холеру. Але подумайте як ви і давайте знати, а все решту полагодить ся. Петроград треба охоронити від слабости, бо там царська родина і ви всі.

"Післанець позістане в Петрограді через чотири дні і зажде на вашу відповідь. Гінденбург домагаєсь, щоби взяти частину армії зі всхідного фронту на західний. Ви мусите зарядити голод і помір в державі, защо дістанете спеціальну нагору так, як за погром під Варшавою."

- В тиждень по сім, відбула ся тайна нарада в домі Распутіна. Присутними були: Штірмер, Протопов, єпископ Стряпчев, Махуїлов деректор тайної поліції за часів Штірмера, і дама Малфета, що шойно прибула з Берліна. На нараді порішено, що Керенського, молодого адвоката треба убити, бо він знає богато за їх шпiонажу і може легко відкрити їх роботу. Припоручено дамі Малфета, щоби наняла до сего убійства Варшавського жидка Левінського, який готов за гроші убити когоб то не було.

Саме в три тижні Кереньский мало не пожив смертю. Вертаючи пізно додів, переходив він коло шпиталю Александра. Тут вистрілив до него жидок Левинський три стріли, але

Кереньский, бувший преміэр Росії.

на щастє всі три рази хибив.

Важнійшою справою для зрадників були другі припорученя з Берліна, головно голод і холєра. Бажали они сего нещастя тому, щоби тими нещастями присилувати Росію підписати

сепаратний мир з Німеччиною. Они відписали до Берліна і ді стали таку відповідь:

"Ч. 70. Предложив ваші поради і всі прийнято. Він посилає вам Карла Енке, котрого число буде 229, бактеріолога з Франкфурт. Він поїде кораблем через Малмо. Тим самим кораблем прийде посилка овочів для фірми Яковлєв і Ко. в Москві, сто двацять і шість бочок канадійських яблук і дев'яносто кошів жовтих бананів. Сі овочі вишлесь до Казену, Харкова, Одеси і по других містах. Постарайтесь, щоби П. (Протопопов) зарядив скоро доставу посилки.

"Ч. 229 має всі інструкції для Яковлева. Овочів не треба розпечатувати, або їсти, бо они страшно небезпечні.

"Холєра повинна вибухнути в три тижні. Ми сподіємось що П. (Протопопов) подбає, щоби доставлено овочі на час. Овочі роздати між заповогові товариства, а ті роздадуть бідному народови.

"Проти генерала Острофадского, генерального інспектора кінноти треба зладити оскарженє" не за зраду. Післанець дасть вам документа (підроблені) які доказують, що він продував державні тайні Австрії. Він небезпечний нам.

"Ч. 229 буде особисто доносити вам про переговори з Румунією, а також про нищенє воєнних матеріалів які приходять з Англії до Росії.

"Ч. 70. доносить нам, що фабрику нітро-гліцерини в Виборг вже знищено цілковито причім погинули майже всі робітники тої фабрики. Прошу заплатити Е. (хеміст на імя Павло Ек) обцяну суму гроший.

Такі самі овочі наповнені мікробами холєри найдено в німецькім конзуляті в Букарешті. Лист від Карла Енке до Распутіна каже, що овочі доручено до Яковлева і вже розсилаєсь до різних товариств і люди розбирають з подякою. Дещо післано до Богородичного монастира в Казан, а дещо також до Тов. Св. Георгія в Києві.

Три тижні минуло, але холєра не вибухла. Распутін видно писав до Енкого яка причина, що овочі не ділають, бо той відписує ось як:

"Овочі через спізнену доставу стали зовсім невідповід-

ними для вжитку. Велика се шкода зваживши всі труди тих, що ті овочі подарували.“

А мимо того санітарні власти занотували кілька випадків холєри в декотрих містах. Але Провідінэ Боже спасло Росію сим разом.

Рівночасно була ще одна для Німеччини важна справа. Румунія не виступала до війни, бо ще не була приготована, а певне, що она стане по стороні Росії. А в Румунії э хліб, э нафта, олива і другі дуже потрібні річі для Німеччини. Треба отже було підступу і Берлін оплянував. Распутін дістаэ ось таке письмо:

Меморандум 27546. 112.

”В Добруджу доходять справи до кризи. Натисніть на С. (Штірмера, преміэра) щоби переконав царя, а ви про те саме поговорите з царицею, що треба конче присилувати Румунію, щоби станула до війни проти нас. Она не може бути довше неутральною. С. нехай так уложить депешу, щоби се виглядало як ультіматум від нас. Як не хоче станути по стороні Росії, то нехай іде проти неї.“

Распутін допильнував справи. В три дні пізнійше Румунія, неприготована, виповіла Австро-Угорщині війну. На се Німці були приготовані, а Распутін зі Штірмером, Протоповим і декотрими генералами армії помагали. Генерал Мекензен натиснув на всхідній лінії. Обіцяна поміч з Росії не приходила, Румуни лишились самі і то з нічим напроти німецької сили і Румуни цофались а Німці забрали величезні засоби збіжа, нафти, оливи, та здобули собі комору тих засобів на будуче.

Те все робила чорна російська рука на те, щоби упадком Румунії, невдачами російської армії, нещастями внутр Росії щоби тим всім присилувати царя Миколу, аби підписав мир з Німеччиною. В тім они бачили спасенэ Романових і цілої Росії. Німеччина знов мала шей друге на ціли, а іменно, ужити всего східного фронту проти заходу і бити Англію. І коли почала Румунія підупадати, шпіонська зграя зі Штірмером і Распутіном на чолі причипились царя, щоб підписав з Німеччиною сепаратний мир. І був би неоглядний Микола вже підписав, якби се оден чоловік, оден лиш сивоволосий старий козак

депутат Думи — Мілюков.

В місяцю жовтня 1916 року робота кліки шпionів була вже на стільки явною всім, що патріоти Росії мусіли завязати тайні групи для висліджування шпionажі. Між иньшими архикнязь Никола, Сербій і генерал Вернанде взяли ся слїдити зраду генерала Сухомлінова. Назбиравши доволі доказів і документів повисші три російські патріоти подали цілу справу Сухомлінова до преси, за чим розумієсь мав слїдувати судовий процес. А було се в інтересі Распутіна не допустити до процесу, бо там викрились би і другі шкандали. Цариця перебувала тоді в Лївадії. Довідавшись про клопіт Сухомлінова, цариця сейчас висилає до царя ось таку телєграму:

"В інтересі нас всіх прошу застановити сейчас нікчемні закиди, які зроблено тепер проти Сухомлінова. Эсли слїдство піде дальше, то Борис (Штірмер) обіцяєсь сейчас зрезигнувати. Эсли не затреть ся справи сейчас, то наше становище в небезпеці."

На се відповів цар:

"Я зарядив все що потрібне, щоби оскаржень більше не повторялось."

Оскарження однак повторено на судовій розправі 28 серпня 1917. р.

Распутін і эго шайка продумала ще одно средство, а іменно ширили поміж пролєтаріятom всякі фалшиві вісти і тим підбурювали нарід до розрухів. А в Росії не треба богато до розруху. А се подало знова доказів і сьвідків хто ті вісти сіз.

Нараз має збурати ся Дума і цариця довідуєсь, що Мілюков, член Думи має повну вязку документів і хоче опрокинути і виявити перед Думою цілу підлу роботу Распутіна. Зрозуміла цариця сю небезпеку, бо сейчас таки олівцем написала до Распутіна:

"Сьвятий Отче, — Анна (Вирубова) щойно сказала мені про замір Мілюкова в часі нарад Думи. Цар мусить відмовити засіданю Думи. Я вже телєграфувала до него. А коли ні, то э нагорода десять тисяч рублів, які можна обіцяти І. або В. щоби эго згладили зі сьвіта. Я охочо дам сто тисяч рублів, щоби замкнути эму уста на віки. Се мусить бути зроблене. Перека-

жїть се П. (Протокопови.) Не відкладайте ані на одну хвилину. Всьо залежить від Мілюкова. Коли він виявить те, що знає, то все наше пропало. Цїлую руки. Я і Ольга просимо благословеня. — А.“

Дивним чудом цар Микола відмовив ся послухати шайки і відписав царици, що відложити засїданє Думи він уважає неможливим.

Лишалось лиш одно — замордувати Мілюкова. І певно, що працювали шпїони невпинно, коли самий міністер Протопов пише до Распутїна:

”Дорогий Друже Григорїю, — Що стало ся що ваші пляни не вдають ся і Мілюков ще доси робить дальше свою роботу? Нинї о 2 годинї збираєсь Дума. Чи не можете якось так зробити, щоби єго там не було? Не годні зробити якого чуда? Скоропадський (добре знаний нїмецкий шпїон) зрадив нас і передав Мілюкови в руки найгірше небезпечні для нас документа. Ми хотїли арештувати єго вчєра, та він висмикнувсь нам. Робїть скоро, бо се в вашїм інтересї. Як Мілюков приїде на засїданє Думи, то все пропало. Вам щирий Д. А П.“

Заговїр убити Мілюкова не вдав ся. Царица знала про се. Она сидїла при телєфонї і що десять мїнут дїставала справозданє що говорить ся в Думї.

О 2, годинї зїбралась Дума. М. Родзянко, предсїдатель Думи отворив засїданє. Амбасадори всїх союзних держав сидїли на своїх почесних мїсцях. Перший говорив репрезентант польского клубу М. Гарусевич. Звісно говорив про справу Польщі.

Вкінци встав старець Мілюков. Настала тишина. Він роказав про всї заходи, щоби убити єго, а відтак з натиском за явив що се заходи царського сьвятця Распутїна, який рядить Росїєю так, щоби завести єї до руїни. Відтак пятнючи Борнса Штірмера як ”зрадник Юда“ він підніс в руках вязку документів до гори і драматично заявив: ”Я маю тут, Панове, документи Юди. Сьвідоцтво зимних цифрїв — число шеклїв, срібняки, платня за зраду!“

Дума занїміла! Коли Мілюков скінчив свою мову настала хвилева мовчанка. Тодї встає приятель Мілюкова, М. Пури

шкевич і просить предсідателя, щоби дозволив ему сказати пару слів в німецькій мові. Все що він сказав було: Гофмайстер Штірмер! Сей сарказм так припав кождому, що ціла Дума на городила Мілюкова живими оплесками. Мову Мілюкова не не допущено до преси, але она зробила свою роботу.

ТРАГЕДІЯ СМЕРТИ.

Грудня 15-го запрошено Распутіна на вечеру до чудової палати князя Юссупова. Сі, що запрошували, знали, що Распутін піде лиш там, де в товаристві будуть гарні женщины. Проте сказано ему, що якась молода женщина, котра бажає поки що затримати своє імя в тайні, хоче бачитись з ним. Самий князь Юссупов привитає гостя, бо і на вечері не буде ніхто більше лиш він і та женщина.

В дійсности в горішній кімнаті палати зібрались: князь Юссупов, архикнязь Димитрій (котрого цариця уважала убійником Распутіна), депутат правиці Пуришкевич, Павло Степанов, славна російська танцерка С. і норса, котра відтак виїхала до Лондону. Ся власне подає се оповіданє про смерть Распутіна, задержуючи поки що своє імя в тайні тому, що бажає по війні вернутї назад в Росію.

Вибила одинайцята година. Се був драматичний вечер. Всі ожидали Распутіна, а він не приходив.

Князь пішов до телэфону і зателэфонував до хати Распутіна.

Відповідь була, що "отець" пішов до когось на вечеру ще з вечера.

Чи він прийде? Чи дасть ся зловити в лапку таку рішучу і так осторожно прилагоджену?

Мінути ставали годинами для малого товариства. Почали навіть сумніваться, чи не остеріг хто старого розбишаку, бо шпіонів мав він скрізь.

Двайцять минут по одинайцятій надїхав автомобіль. Князь Юссупов привитав гостя в дверях. Распутін скинув з себе дороге соблоове футро. На нїм шовкова полівска реверенда, на ший перевішений золотий хрест прикрашений дорогими жемчугами. Скинувши кальоші з чобіт почав Распутін розглядатись по палаті.

"Не турбуйтеся, "отче" — сказав князь "ми самі, лиш мій приятель, господин Степанов э з нами. Але він наш — з усьмішкою додав князь.

Відтак впровадив він гостя до чудової їдальні, де Распутін стрінув ся, та познакомив ся з Павлом Степановим.

На столі стояли дві фляшки вина. Одна спрепарована з так сильною отруєю; що годину перед тим пес згинув в кілька хвилин.

Представивши Степанова Распутінови, казав князь:

"Наша дама ще не прийшла. Я буду ждати на неї при дверях, аби не турбувати моїх льокаїв.

Распутін лишив ся з Степановим, який весело проходжував ся по їдальні. Почали они розмову про спиритуалізм. Степанов здавалось дуже інтересував ся тим. Коли Распутін завважав гарний образ на стіні і почав ему приглядатись, Степанов наляв дві чарки вина.

Оба они підойняли пугарики і випили. В срібній вазі були сухарі. Распутін закусив.

Але на здивованэ Степанова сильна отруя не ділала. Чи брудний монах справді був під охороною якої висшої сили? Степанов був певний, що Распутін сейчас попаде в агонію. А то противно, Распутін сидів собі преспокійно, та почав допитувати ся про женщину з якою він мав стрітити ся.

Нараз Распутін трохи поблід, та сказав: "Цікаво! Я чую ся щось недобре!"

Він встав знов, перейшов здовж кімнатою і здержав ся перед хрестом, гарно прикрашеним дорогими жемчугами.

Степанов встав також і підступаючи за Распутіном дивував ся, що той каналія випив таку сильну трутину і ще годен заінтересуватись будь чим і говорити якби нічого не зайшло.

Князь Юсупов і прочі ожидали в горішній кімнаті, що ось-ось Степанов дасть знати, що Распутін вже не жиє. Коже здержувало в собі віддих. Перед нами лиш одно питанэ, що дієсь на долині? А надслухуючи они все ще чули, що оба мушчини розмовляють.

"Ах! Той біль проминув!" — завважав Распутін.

Проминув! Не вжеж трутина не чіпаєсь того дивного чоловіка? — питав ся кождей самого себе. В дійсности оно сталось інакше. Распутін пив доволі ще дома і лиш покушав затроєного вина, а решту виляв до порцеляни в якій стояв вазон з цвіткою.

Коли Распутін взяв в руки хрест, щоби ему близше приглянутись, Степанов поступив ся за ним, виймив свій револьвер, приклав до рамени Распутіна і нараз — вистрілив!

Всі, що ждали в горішній кімнаті, вибігли на балкон над сходами. Саме тоді вийшов Степанов з їдальної і ідучи сходами на гору, покликував:

"Святець мертвий нарешті! Росія свобідна від сего лайдака!"

Прочі почали й собі радісно окликувати свободу Росії, поділяючись надією на кращий лад в державі, коли на їх велике здивованє отвирають ся двері з їдальної і з відти вилазить Распутін з обкровавленими руками, стогнучи і кленучи, та прямує до головних дверей, щоби втечи від заговорщиків на житє.

Справа з отруєю не повелась і куля Бравнінга лиш ранила эго. Распутін носив під шматєм сорочку зі сталевोї тканини, яку цариця спеціяльно спровадила з Німеччини одну для царя Миколи, а другу для Распутіна.

За се однак не знав ніхто з заговорщиків. Тим і дивувались они, чи справді той бішений монах наділений якоюсь над природною силою?

"Ви пробували убити мене! — закричав Распутін простерши до гори свої стиснені закровавлені кулаки. "Але я ще жию — жию! — і Бог поможе мені пімститись!"

Приклавши відтак руки на рану звідки текла кров, Распутін зареготав ся дивним діявольским сьміхом. А сей реготдорешти убив яку небудь сьміливість у заговорщиків — все заніміло і остовпіло, на балконі.

Лиш оден між ними мущина не стратив притомности. Той Степанов, як держав свій револьвер ще в руках, так і скочив сейчас долів сходами, заступив Распутінови дорогу і всі кулі які були в револьверу вистріляв Распутінови в голову.

На кінець шпiон і зрадник був мертвий!

В десять мiнут пiзнiйше заiхав перед палату князя кри- тий автомобiль, яким шоферував жовнiр в мундурi Иван Ф. — В автомобiли сидiв вже доктор Станислав Л. — До сих двох прилучив ся також Степанов. Тiло Распутiна вже було в авто- мобiли.

Попрашавши князя Юссупова і тих, що разом з ним бу- ли свiдками так страшноi і дивноi сцени, три мушчини вiдiхали автомобилем в сторону Петровського мосту.

Було темно і падав густий снiг. На мостi не було нiкого. Доктор, жовнiр і чоловiк, що тоi ночі вiдрубував вiсім голов ди- вного осьмиголової потвори, яка годувалась кровiю тисячiв росiйських француських, і англiйських жовнiрiв — три они взя- ли тiло Распутiна і вiднесли на мiст мiж другим, а третим фiля ром. В тiм мiсци вирубано на рiцi лiд і заговорщики знали, що там є широка полонка.

На шii Распутiна ще деландав ся золотий хрест. Пiдне- сли тiло до гори, щоб вкинути в рiку, аж тут лихо! — мер- лець хопив ся рукою за ремiнь жовнiра!

"Чи се проклiн на мене?" — ледви прошептав Иван.

"Проклiн, чи не проклiн, але вiн має пiти!" — закричав сердито Степанов і всi три перекинули трупа через поруче мо- ста.

Голосно сплюснула вода на рiцi. Але знов все втихло і трох мушчин всiли до автомобiля і вiдiхали.

Шiсть днiв кружляли по Петроградi всякi поголоски, що щось важного сталось. Штiмер, Протопопов і цiла банда кайзерових шпiонiв ходили як приголомшенi не знаючи що дальше буде. Тайна полiцiя на приказ царя вганяла, та перешу- кувала, бо десь "святий отець" пропав!

Цар Микола був на боєвiм фронтi. Грудня 31. телeгра- фувала до него цариця:

"Розкажи Максимовичу арештувати Дмитра (архикня- зя) в твоiм iмени. Димитрiй хотiв говорити зі мною вчера, я вiдмовилась. Тiла ще не найдено. — Александра.

Микола вiдповiв, що робить все що треба, та що вже присудив архикнязя Миколу (Николаевича) на вигнанє у его добра.

Зараз другої днини посилає зажурена цариця знова коротеньку телєграму до царя:

"Дякую за телєграму. Тїло найдено в ріці."

Нїхто не знав, що сталося з Распутїном, але тайна поліція, якої за царату бувало доволї, знайшли далеко за містом покровавлений автомобиль, який як вірили належав до архикнязя. А в додатку найдено також оден кальш, також обкровлений, який мав належати до Распутїна. По сих річах здогадувались, що Распутїна замордовано. А вже річ ясна, що тїло опинилось певно в ріці. Звідси почались пошукування в воді. Лід на Неві був грубий. Але в Петрограді є по ріці багато полонок, де перуть шматє. Тими полонками спускались у воду нурці і шукали, але не найшли. Труп сплив таки в тій полонці де рубано лід і звідтам видобули мертвого Распутїна.

Сама цариця ходила дивитись на него і через пів години клячила перед ним, а відтак дала припорученє, щоби тїло поховати в Царськїм Селі. Сей похорон відбув ся зовсім приватно, тихо і то в ночі.

Цар вернув сейчас домів. Всі стерегли, щоби щонебудь не появилось в часописах. Всяка згадка була заказана. Говорилось про загадочний морд, але хто, де, кого, сего не вільно було говорити, а тим більше писати в часописи. Згодом проголошено, що Распутїн помер, але якою смертю-нїхто не казав.

От так закінчив своє житє павук, що обмотав був Росію темною силою кайзерової шпіонажі в Росії і гнув ту державу до упадку, до заглади. Богато потерпіла Росія через него! Ти сячі єї синів лягло передвчасно завдяки зрадї Распутїна.

Але причувала і цариця близькість правосуду. Коли дали їй знати, що Распутїн убитий, она скричала:

"Убитий! Коли сьвятий отець мертвий, то о горе, дїм Романових також загине!"

Сї слова скоро справдились, бо до трох місяців цар підписав зреченє ся престола і цар і цариця і цілий ряд арештованих німецьких шпіонів були вже в руках російського революційного народа, який бажав відродитись, освободитись і жити, як живуть другі свободні народи.

ПОСЛІДНІ ХВИЛІ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ І СМЕРТЬ.

Російський піп описує засуд і виконанє вироку смерти на був шім російськїм царю Николаю II.

Понизший опис о. Йоана з Успенської Катедри в Москві який був наочним сьвідком послїдних хвиль Николи Романова, э до сего часу одиноким описом про сю незвичайну подїю. Двацять лїт тому назад він брав участь в коронованю Николи на рос. цара. В липни 1918 р., він був одиноким попом з не большевицького табору, якому позволено удїлити послїдних релїгійних потїх скиненому монархови. Сей привїлэй завдячує особистїй приязни з одним большевицьким проводиром. О. Йоан описуючи сю трагедїю говорить таке:

"Дня 3-го липня, 1918 р. о 1. годинї по півночи товариш Василій Сидоров, головний шериф большевицької Червоної Гвардїї ввійшов до темної кїмнати экс-цара Николи в малїм провінціональнїм місточку Віятка і сказав в погїрдливїм тонї:

"Пане Николаю Александровичу Романов, ви э завізванї ставитись перед суд".

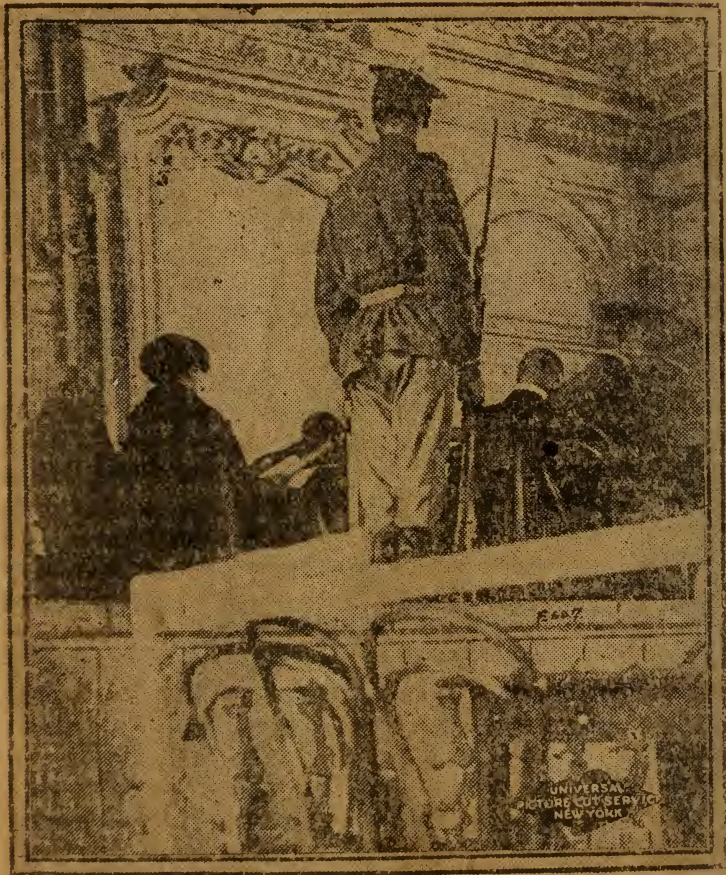
Потомок Петра Великого (рос. цара), який був паном жита і смерти бїльш 200 мїлїонів людий, був тепер гїрше трактований нїж набїднїйший мужик.

Ексцар, який від часу віддїленя його від родини став не звичайно нервовим, зїрвав ся на ноги, споглянув з перестрахом на шерифа і вибелкотїв захриплим голосом:

"На вашї розкази і на Божу волю."

ПОСТАРІВ СЯ О 20 ЛІТ.

Бувший володільць всеї Росії виглядав дико і блідий. Від часу абдикації постарів ся о 20 літ.

Суд над рос. царем.

Коли з великим трудом убрав ся, ослаб на хвилинку і сів на ліжку. По кількох мінутах підніс ся з ліжка, а шериф дав розказ сторожі закувати його і так закованого доставити його до суду.

Я був наочним сьвідком всего, що стало ся в послїдних страшних днях нашого нещасного монарха. Від часу його віїзду з Тобольська менї позволено стало доглядати його і давати духовну потїху, завдяки впливови одного з большевицьких міністрів, який задержав ще трохи пошани для релїгїї.

Судова саля була уладжена в міськїм ратуши. При входї цара зі сторожию саля вже була заповнена червоногвардійцями і большевицькими провідниками. В місци де передше висїв образ царя Николи тепер виднів революційний прапор, на котрім були виписані слова: "Пролетарї всїх країв єднайте ся"

Большевицький трибунал, який складав ся з 7-ох членів, сидїв солємно поза довгим столом, а перед ними стояло засвїчених сїм сьвічок. Члени трибуналу були менше бїльше визначні большевицькї провідники, сеї провінції. Один з них, товстий, се гандляр будівляним деревом, полїтик і публїцист сего міста; другий судія, се увільнений робїтник з большевицької фабрики, третий знов шинкар і так дальше.

Предсїдателем трибуналу був Кирило, бувший стаєнний хлопець на царськїм дворї, якого засуджено на Сибїр полїцією царської палати, за се, що образив Распутїна, котрого він взяв за волоцюгу в царськїм парку.

"Пане Николо Александровичу Романов, ви находитесь під закидом змови поваленя вільного правительства народу Росїї, яке тепер є при власти і під закидом змаганя завести правлїнє терору, як давнїйше" — зачав говорити предсїдатель поволи і з натиском.

"Що маєте на відповідь супроти такого серїозного оскарженя?" запитав товстий гандляр деревом в ломанїй росїйщинї, затираючи руки з вдоволеня.

Екс-цар поглянув на судїїв, а відтак на червоногвардійцїв, які заповняли темну салю. Він виглядав ошоломлений; неспосібний сказати нї слова. Через мїнуту панувала смертельна тишина в судовїй салї.

"Чому не говорите?" запитав шестий судія, бувший сторож царського двірського маршалка.

"Оскарженє є брехнею. Я нїколи не робив змови проти народу мого краю, нїколи. Я жив завсїгди, від часу моєї абди

кації, під вашою сторожію і-і“ — сказав бувший цар, а слова завмерли йому в горлі. Зворушенэ взяло верх над ним.

Судії споглянули взаїмно на себе значучо. Никола був очевидно дуже затрївожений і заголомшений способом в який його трактували. Він обернув ся як би хотїв побачити чи э для нього де місце аби сісти.

”Чи хоче хто небудь з вас, товариші, виступити як адвокат Николи Романова?“ — запитав товстий гандляр деревом.

ТОВПА ВЕРЕЩИТЬ.

Червоногвардійці загомонїли, а відтак дались чути голоси:

”Бувший автократ знаэ закон і може сам боронитись без адвоката.“

”Браво“ — закричали другі.

”Пане Романов, коли не маєте бїльше нічого до говоре ня, э непотрїбним аби ми тратили час з вами. Ми маэмо тїльки рїшити справу і видати вироk“ — сказав предсїдатель.

По короткім переговорюваню судїїв між собою вони встали і вийшли до другої салї, лишаючи вязня стоячого між чотирма червоногвардійцями з витягненими шаблями. Публика ставала крикливою. Давались чути голоси ”Повісити тирана!“ ”Долів з буржуазним автократом!“

По кількох мїнутах всі судії вернули на свої місця, а предсїдатель гримнув в стїл пястуком, щоби люди втихомирились заговорив:

”Пане Николо Александровичу Романов, трибунал народу провінції Вятка розважав дуже уважно над оскарженэм проти вас і знайшов його цілком доведеними фактами. На підставі сих фактів, він удовідняэ вам державну зраду проти народу і змаганя контр-революції. Сей суд засуджуэ вас на смерть через розстріленэ.“

Екс цар, який пробував задержати самоконтролю аж до сеї хвилї, заточив ся і мїг стояти на ногах тїльки за помочію сторожі. А коли публика в салї витала і оплескувала засуд, су-

дії повставали зі своїх місць і кланялись на всі сторони, так начеб вони були героями і патріотами. В між часі цар відзискав контролю над собою і заговорив слабим голосом:

"Се э Божа воля. Але майте милосердіє над моєю жінкою і дітьми. Я умру невинний злочину, о який мене оскаржують."

Він хотів говорити ще більше, однак гамір присутних заглушив його дальші слова.

Майже мертвим винесла сторож бувшого автократа зі салі.

Його взяли на віз зі суду на місце екзекуції, а за возом слідувало пять других возів, заповнених червоногвардійцями і судіями.

Мені позволено всісти на віз з Николею і я робив що міг аби підкріпити його відвагу, яка опускала його по так страшнім засуді.

Се було около 2 години з раня, коли вози пустились їхати, а по обох боках Николи сиділи червоногвардійці. Коло воза їхало на кони двох козаків. Лице царя було таке як утрупа.

Люди в місті спали і не мали понятя про послідний акт трагедії, який відбував ся під їх вікнами. Тишина була дивна і застрашаюча. Віз минув катедру, а цар перехрестив ся і пробував усьміхнутись.

"Де везете мене?" — запитав вің охриплим голосом сторожу.

Сторожі поглянули в бік й не відповіли нічого.

З великим трудом зняв осаджений дорогими каміннями хрест зі шії і подав його сторожеви зі словами: "Дайте се мому синові". Поздоровіть мої діти і скажіть їм, що я стріну ся з ними в позагробовім житю!"

Сторож удавав, що кашляє і виглядав неспокойним, однак мовчав. Споглянув на хрест, а відтак на товариша і не рішав ся взяти хреста з рук вязня.

"Я бачу шлюбний перстень на вашім пальци. Ви певно жонаті. Ви певно маєте родину. Чи сповните мою послідну просьбу?" — заговорив, вязень, добуваючи послідних сил.

"Да, може зроблю", пробурмотів сторож і взяв хрест. Сила вязня опустила і він стратив знова притомність.

Коні ставали змучені, бо се була тепла літна ніч. Партія звернула з головної дороги і задержалась на горбку, окруженим соснами. Сторожа отворила двері від карити і винесла вязня з середини. Легко пасмо ранішнього сьвітла продиралось на далекім сході.

Кілька сот фітів від возів було видко в сумерку постаті червоногвардійців і судіїв з ліхтарнями в руках, а поза ними визирало риштованэ.

Грובה тишина володіла доокола. Очам' вязня все представлялось страшним і він пробував порозуміти, що його тут ожидаэ.

"Що — мій Боже — що ви будете робити тут зі мною?" запитав екс цар, споглядаючи на руштованэ. Сторожа не відповіла нічого.

Оподалік була лавка, на котрій сів обезсилений вязень. В тім місци виринула дискусія, чи мені, яко священникови повинно ся дозволити сповідати вязня в послідне. По 15 мінутах впертого опору дозволено мені виконати сей мій обовязок. Поблагословивши вязня хрестом, я відчитав молитви і за причащав його. Никола отворив очи і з тихим плачем промовив:

"Отче, нехай вас Бог благословить! Передайте моэ благословенство моїй родині, моїй жінці. Що вони зроблять зі мною? О Боже!" застогнав і упав назад на лавку.

Сторожа піддержала його і дала йому води. Я приложив шклянку причащального вина до уст колишньому голові нашої церкви. Він випив і почув ся сильнішим. Споглядаючи благально на мене говорив уриваними словами:

"Моя родина — мій син — чи їм що не станесь? Бідний, бідний Саша — бідні — бідні діти! Який буде кінець?"

Слова завмерли йому в горлі.

Шериф дав знак сторожі брати вязня на риштованэ. Вязень ледви міг йти. Зі сторожами я помагав його піддержати.

Сьвята потіха релігії додала йому сили станути і зібрати думки. Я просив шерифа, щоби вязневи дозволено сказати

його послідні слова. На знак судіїв сѣ просьбу удїлено. Випивши шклянку вина, змішаного з водою, цар промовив дрожачим але чутким голосом:

"Бог нехай буде моїм сьвідком, я пробував робити — що найліпше — для мого краю — ціле моє житя — я був — вязнем — так як і тепер.

"Говори дальше мій сину!" — сказав я до нього додаючи йому відваги і тримаючи його через цілий час за руку.

"Мене — зраджували — дурили — ображували. — О, Господи! Чи я зазнав коли щастя — в моїм житю?"

Червоногвардійці і судії засміялись. Тут і там піднялись голоси: "А що про твою тиранію?" "Що про твою поліцію?" "Що про твій гнет і переслідуванє?" "Що про ті тисячі, вислані на Сибір?"

Екс цар не міг дальше продовжати своїх слів.

Я попросив шерифа, щоби мені позволено почути послідні слова вязня мені самому, без безнастанного перериваня. Судії дозволили на се пів години. За сей час вязень шептав мені слова уриваними реченнями, які міг був сказати голосно. Я обіцяв переповісти його слова людям при найближшій нагоді.

"Я — боюсь за війну по війні. Страшне замішанє грозить сьвітови. Борба звіра чоловіка проти ідеального чоловіка. Тільки релігія може спасти людство від знищеня. Росія є великим вульканом. Я бачу — поломінь знищеня і агонії, але також свитає — нової цивілізації."

Вязень сказав про всі перепони, які не допустили, щоби він зробив яке велике добро своїм підданам. Висказав ся, що Росія може відродитись і стати могучою і сильною лише під мудрою монархістичною управою.

"Смерть Распутїна була великим ударом для мене. Його проста селяньська натура була полекшою в фалшивім дволичнім окруженю двора. Він був добрий, простий чоловік, який розумів душу Росії" — сказав мені цар.

Шериф дав знак, що виконаня вироку треба доконати. Я держав хрест перед очима цара.

"Майте милосердіє над моєю жінкою і дітьми! Боже помози Росії!" — були послідні слова нещасливого Николи.

Червоногвардійці заняли своє становище, перед в'язнем. Всі стояли з задержаним віддихом, так як би дивились на велику трагедію. Никола виглядав майже мертвим. Чогирох гвардійців взяло його і привязало до стовпа. На знак рукою шерфа вистрілило 20 карабінів і — Никола Романов завис на стовпі.“

ПЕРЕДРУК ЗАСТЕРЕЖЕНИЙ.
